

Interreg

Sofinancira
EVROPSKA UNIJA
Sufinancira
EUROPSKA UNIJA

Slovenija – Hrvatska

I-PRODER

Interreg program Slovenija – Hrvatska 2021. – 2027.

Interreg program Slovenija – Hrvaška 2021 – 2027

SIHR00173 – I-PRODER

**AKCIJSKI PLAN SPRJEČAVANJA I SUZBIJANJA
ENERGETSKOG SIROMAŠTVA S PREPORUKAMA
ZA DONOSITELJE ODLUKA**

**AKCIJSKI NAČRT ZA PREPREČEVANJE IN
ODPRAVO ENERGETSKE REVŠČINE S PRIPOROČILI
ZA ODLOČEVALCE**

Isporučevina D.3.3.1

Dosežek D.3.3.1

Datum: 05.06.2026.

Odgovorni partner: / *Odgovorni partner: Lokalna energetska agentura Spodnje Podravje, Slovenija*

Autor(i): / *Avtor(ji):*

MENEA – Valentina Mundar, Danijela Vrtarić

REAS –

LEASP – Milan Klemenc, Brigita Godec Bezjak

LEAP –

Verzija: / *Različica: 1*

Razina diseminacije: / *Raven diseminacije: Javno*

Tip: / *Vrsta: Dokument*

Izjava o sufinanciranju / *Izjava o sofinanciranju*

Izrada dokumenta podržana je projektom I-PRODER, kojeg sufinancira Europska unija u okviru INTERREG programa Slovenija – Hrvatska 2021. – 2027. /

Nastanek dokumenta je podprl projekt I-PRODER, ki ga sofinancira Evropska unija v okviru programa INTERREG Slovenija – Hrvaška 2021. – 2027.

Izjava o odricanju odgovornosti / *Izjava o zavrnitvi odgovornosti*

Sadržaj ovog dokumenta odražava isključivo mišljenje autora i ni na koji način ne odražava mišljenje Upravljačkih tijela programa i Europske unije. /

Vsebina tega dokumenta odraža izključno mnenje avtorja in nikakor ne odraža mnenja organov upravljanja programa in Evropske unije.

SADRŽAJ / VSEBINA

1. Uvod.....	1
2. Pravna polazišta.....	4
2.1 Evropska unija	4
2.2 Republika Slovenija.....	4
2.3 Republika Hrvatska.....	5
2.4. Regionalna razina (Slovenija i Hrvatska).....	5
3. Ciljevi do 2030. godine.....	7
4. Skup mjera za donositelje odluka.....	10
5. Potrebna sredstva i financiranje	23
6. Očekivani izazovi i učinci	27
1. Uvod.....	30
2. Pravna izhodišča.....	33
2.1 Evropska unija	33
2.2 Republika Slovenija.....	33
2.3 Republika Hrvaška	34
2.4 Regionalna raven (Slovenija in Hrvaška).....	34
3. Cilji do leta 2030	36
4. Nabor ukrepa za odločevalce	39
5. Potrebna sredstva in financiranje	54
6. Pričakovani izzivi in učinki.....	58

POPIS TABLICA

Tablica 1. Strateški ciljevi za sprječavanje i suzbijanje energetske siromaštva na prekograničnom području do 2030. godine.	9
--	---

POPIS TABELA

Tabela 1: Strateški cilji za sprečavanje energetske revšćine na čezmejnem območju do leta 2030.....	37
---	----

SAŽETAK

Akcijski plan za sprečavanje i suzbijanje energetske siromaštva, pripremljen u sklopu projekta I-PRODER (Interreg Slovenija–Hrvatska 2021.–2027.), bavi se energetske siromaštvom kao važnim socijalnim, razvojnim i energetske izazovom na prekograničnom području Podravlja, Pomurja, te Međimurske i Varaždinske županije. Ističe da energetske siromaštvo nije povezano samo s niskim prihodima kućanstava, već i s visokom potrošnjom energije, lošim tehničkim stanjem zgrada te ograničenim pristupom učinkovitoj energetske obnovi. Zato se uvodi zajednička prekogranična definicija energetske siromaštva koja obuhvaća socijalne, ekonomske i tehničke aspekte te omogućuje usklađenje prepoznavanje ranjivih kućanstava.

Glavni cilj akcijske plana do 2030. godine je smanjiti udio energetske siromašnih kućanstava za najmanje trećinu te poboljšati pristup cjenovno pristupačnim, pouzdanim i održivim energetske uslugama. Dokument ističe potrebu za povezivanjem energetske, socijalnih i razvojnih politika te za uspostavom trajne prekogranične suradnje između Slovenije i Hrvatske. Poseban je naglasak stavljen na uspostavu zajedničke metodologije za prepoznavanje energetske siromaštva, poboljšanje praćenja pokazatelja te jačanje institucionalnih kapaciteta na lokalnoj razini.

Predložene mjere podijeljene su u četiri ključna dijela. Prvi dio obuhvaća strukturne mjere, kao što su energetske obnova domova, poboljšanje izolacije zgrada, promjena sustava grijanja te poticanje korištenja obnovljivih izvora energije. Drugi dio obuhvaća socijalne mjere, među kojima su novčane pomoći, subvencije te zaštita ranjivih potrošača od isključenja priključka električne energije. Treći je dio usmjeren na jačanje institucionalnih kapaciteta, prvenstveno kroz besplatno energetske savjetovanje, programe podizanja svijesti i standardizaciju energetske pregleda. Četvrti dio predviđa uspostavu prekograničnih centara za podršku na jednom mjestu ("one-stop-shop"), koji bi kućanstvima pomagali u pristupu informacijama, subvencijama i energetske obnovama.

Dokument također naglašava važnost financijske izvora za provedbu mjera. Kao ključni mehanizmi financiranja navode se europske programi (Interreg, LIFE, Obzor Europa, ESF+, ERDF), nacionalni fondovi, Eko fond u Sloveniji te hrvatske Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost. Analiza procjenjuje da će za postizanje ciljeva do 2030. godine biti potrebno više od 136 milijuna eura ulaganja u energetske obnove na promatranom području.

Akcijski plan zaključuje da sustavna provedba mjera može značajno doprinijeti smanjenju energetske siromaštva, poboljšanju kvalitete stanovanja, smanjenju troškova za energiju, poboljšanju zdravlja stanovnika te jačanju lokalnoga gospodarstva i prekogranične suradnje. Istodobno upozorava na ključne izazove, kao što su administrativne prepreke, neusklađene metodologije između dviju država, financijske ograničenja ranjivih kućanstava te nedostatak stručnih kapaciteta na lokalnoj razini.

POVZETEK

Akcijski načrt za preprečevanje in odpravo energetske revščine pripravljen v okviru projekta I-PRODER (Interreg Slovenija–Hrvaška 2021–2027), obravnava energetske revščine kot pomemben socialni, razvojni in energetski izziv na čezmejnem območju Podravja, Pomurja, Medžimurske in Varaždinske županije. Poudarja, da energetska revščina ni povezana zgolj z nizkimi prihodki gospodinjstev, temveč tudi z visoko porabo energije, slabim tehničnim stanjem stavb ter omejenim dostopom do učinkovite energetske prenove. Zato uvaja skupno čezmejno definicijo energetske revščine, ki vključuje socialne, ekonomske in tehnične vidike ter omogoča bolj usklajeno prepoznavanje ranljivih gospodinjstev.

Glavni cilj akcijskega načrta do leta 2030 je zmanjšati delež energetske revnih gospodinjstev za najmanj tretjino ter izboljšati dostop do cenovno dostopnih, zanesljivih in trajnostnih energetskih storitev. Dokument izpostavlja potrebo po povezovanju energetskih, socialnih in razvojnih politik ter po vzpostavitvi trajnega čezmejnega sodelovanja med Slovenijo in Hrvaško. Poseben poudarek je namenjen vzpostavitvi skupne metodologije za identifikacijo energetske revščine, izboljšanju spremljanja kazalnikov ter krepitvi institucionalnih zmogljivosti na lokalni ravni.

Predlagani ukrepi so razdeljeni v štiri ključne sklope. Prvi sklop vključuje strukturne ukrepe, kot so energetske prenove stanovanj, izboljšanje izolacije stavb, zamenjava ogrevalnih sistemov ter spodbujanje uporabe obnovljivih virov energije. Drugi sklop zajema socialne ukrepe, med katerimi so denarne pomoči, subvencije ter zaščita ranljivih odjemalcev pred odklopi električne energije. Tretji sklop je usmerjen v krepitev institucionalnih zmogljivosti, predvsem preko brezplačnega energetskega svetovanja, programov ozaveščanja in standardizacije energetskih pregledov. Četrty sklop pa predvideva vzpostavitev čezmejnih podpornih centrov »one-stop-shop«, ki bi gospodinjstvom pomagali pri dostopu do informacij, subvencij ter energetskih prenov.

Dokument poudarja tudi pomembnost finančnih virov za izvajanje ukrepov. Kot ključni mehanizmi financiranja so navedeni evropski programi (Interreg, LIFE, Horizon Europe, ESF+, ERDF), nacionalni skladi, Eko sklad v Sloveniji ter hrvaški Sklad za varstvo okolja in energetske učinkovitost. Analiza ocenjuje, da bo za doseg ciljev do leta 2030 potrebnih več kot 136 milijonov EUR investicij v energetske prenove na obravnavanem območju.

Akcijski načrt zaključuje, da lahko sistematično izvajanje ukrepov pomembno prispeva k zmanjšanju energetske revščine, izboljšanju kakovosti bivanja, zmanjšanju stroškov energije, izboljšanju zdravja prebivalcev ter krepitvi lokalnega gospodarstva in čezmejnega sodelovanja. Hkrati opozarja na ključne izzive, kot so administrativne ovire, neusklajene metodologije med državama, finančne omejitve ranljivih gospodinjstev ter pomanjkanje strokovnih kapacitet na lokalni ravni.

1. Uvod

Energetsko siromaštvo posljednjih je desetljeća postalo jedna od ključnih društvenih, gospodarskih i razvojnih tema, kako na razini Europske unije, tako i u njezinim državama članicama. Riječ je o pojavi koja nadilazi samo pitanje pristupa energiji; ona utječe na zdravlje, uvjete stanovanja, socijalnu uključenost te jednakost među stanovništvom. Prepoznata je kao važan element pravedne energetske tranzicije. Rast cijena energenata, niska energetska učinkovitost zgrada, visoki troškovi grijanja i hlađenja te niski prihodi brojnih kućanstava pridonijeli su tome da se energetsko siromaštvo pojavljuje intenzivnije nego ikad prije. Analiza energetske siromaštva stoga zahtijeva sveobuhvatan pristup koji uključuje razumijevanje europskog, nacionalnog i regionalnog konteksta.

Na razini Europske unije još nije uspostavljena jedinstvena definicija energetske siromaštva, što odražava raznolikost energetske sustava, socijalnih politika i gospodarskih uvjeta u državama članicama. Unatoč tome, EU kroz zakonodavstvo i strateške dokumente, među ostalim i Direktivu (EU) 2023/1791 o energetske učinkovitosti, naglašava da je rješavanje problema energetske siromaštva ključan dio šire energetske politike te središnji element pravedne zelene tranzicije. EU poziva države članice na oblikovanje vlastitih definicija te uspostavu pokazatelja koji omogućuju prepoznavanje ranjivih skupina i učinkovito usmjeravanje mjera.

Važnu ulogu na razini EU-a ima Savjetodavni centar za energetsko siromaštvo (EPAH), koji podržava lokalne zajednice i dionike u provedbi dubinskih analiza te oblikovanju učinkovitih strategija za suzbijanje energetske siromaštva. Unatoč nedostatku jedinstvenih pokazatelja, europski su trendovi jasni: prema podacima Eurostata, 2022. godine čak 41 milijun stanovnika EU-a nije si mogao priuštiti adekvatno zagrijan dom. Ti podaci ne prikazuju samo statističku sliku, već upozoravaju na strukturni problem koji zahtijeva koordinirane odgovore.

Slovenija i Hrvatska oblikovale su svoje nacionalne definicije i pravne okvire. U Sloveniji se energetsko siromaštvo najčešće prepoznaje kod kućanstava koja za energiju troše vrlo velik udio prihoda, žive u energetske neučinkovitim zgradama te si ne mogu osigurati adekvatno topao dom, odnosno kućanstvo. Slovenski zakonodavni okvir temelji se na Zakonu o energiji (EZ-1), Pravilniku o učinkovitom korištenju energije u zgradama (PURES) te nizu strateških dokumenata koji su usmjereni na energetske učinkovitost i socijalnu podršku ranjivim skupinama.

U Hrvatskoj je definicija energetske siromaštva formalno uvedena 2025. godine dopunom Zakona o energetske učinkovitosti, u skladu s europskom direktivom. Država je uspostavila programe energetske obnove višestambenih i obiteljskih kuća te poseban program suzbijanja energetske siromaštva, koji ranjivim kućanstvima omogućuje i 100-postotno financiranje energetske obnove.

Prekogranično područje između Slovenije i Hrvatske – Podravlje, Pomurje, Međimurska županija i Varaždinska županija – suočava se sa sličnim strukturnim izazovima: niskim prihodima stanovništva, starim i energetske neučinkovitim fondom zgrada te ograničenim mogućnostima za ulaganja u energetske obnovu. Zajednička značajka svih četiriju regija je isprepletenost energetske, socijalne i gospodarske čimbenika koji produbljuju energetske siromaštvo i zahtijevaju usklađena rješenja utemeljena na podacima.

Budući da nacionalne definicije proizlaze iz različitih pravnih i metodoloških okvira, za postizanje ciljeva projekta I-PRODER i učinkovito rješavanje problema energetske siromaštva bilo je nužno

oblikovati zajedničku definiciju energetske siromaštva za programsko područje Slovenije i Hrvatske. Zajednička definicija predstavlja osnovu za usporedivu analizu stanja, prepoznavanje ranjivih skupina te ciljano planiranje mjera s obje strane granice.

Temelj za njezino oblikovanje bile su:

- analize statističkih podataka na razini općina u regijama Podravlje, Pomurje, Međimurska i Varaždinska županija,
- rezultati provedenih energetske pregleda stambenih objekata na hrvatskoj strani,
- terenski rad i izravni uvidi u stanje fonda zgrada.

Analize su pokazale da energetske siromaštvo na promatranom području nije samo posljedica niskih prihoda, već i izrazito lošeg tehničkog i konstrukcijskog stanja zgrada. Zbog toga zajednička definicija, uz prihodovne i troškovne aspekte, uključuje i mjerljive pokazatelje kvalitete zgrada.

Na toj je osnovi oblikovana sljedeća zajednička definicija energetske siromaštva za prekogranično područje:

Energetske siromaštvo označava položaj u kojem kućanstvo nema osiguran pristup cjenovno pristupačnim, odgovarajućim i pouzdanim izvorima energije koji omogućuju osiguravanje minimalnog standarda udobnosti stanovanja.

Za njegovu se identifikaciju koriste sljedeći pokazatelji:

1. **Nizak prihod.** Prihod kućanstva je ispod praga rizika od siromaštva, odnosno kućanstvo ostavlja pravo na pomoć iz programa socijalne skrbi.
2. **Visoki troškovi za energente.** Troškovi za električnu energiju, grijanje i druge energente predstavljaju znatan udio prihoda (u pravilu više od 10 % uz pretpostavku osiguravanja optimalne udobnosti stanovanja – 21 °C).
3. **Zastarjela i energetske neučinkovita stambena jedinica.** Kućanstvo živi u zgradi niske energetske učinkovitosti (energetske razred E ili niže).
4. **Konstrukcijske nedostaci zgrade ili stana.** Prisutni su tehnički nedostaci koji bitno smanjuju kvalitetu stanovanja, kao što su prokišnjavanje krova, izražena kapilarna vlaga, dotrajali prozorski okviri ili druga oštećenja konstrukcijskih elemenata.

Takva definicija nadilazi samo prihodovni pristup i omogućuje višedimenzionalno sagledavanje energetske siromaštva, koje objedinjuje socijalne, ekonomske i tehničke aspekte. Istodobno predstavlja operativnu osnovu za daljnju analizu, određivanje prioritetnih ciljnih skupina te oblikovanje usmjerenih mjera u sklopu prekograničnog akcijskog plana.

Izrada Akcijskog plana za rješavanje problema energetske siromaštva na prekograničnom području nužna je iz više razloga. Podaci ukazuju na velike regionalne razlike između Slovenije i Hrvatske, te između pojedinih regija unutar dviju država, zbog čega univerzalne mjere ne mogu svugdje biti jednako učinkovite. Potrebni su lokalno prilagođeni pristupi koji uzimaju u obzir specifične socijalne i infrastrukturne uvjete.

Energetske siromaštvo nije samo energetske, već i socijalni te zdravstveni problem. Kućanstva u hladnim, vlažnim i neadekvatnim domovima izložena su bolestima, socijalnoj isključenosti,

financijskoj nestabilnosti i nesigurnosti. Plan omogućuje sustavno prepoznavanje ranjivih skupina i razvoj mjera koje će dugoročno poboljšati njihove životne uvjete.

Akcijski plan predstavlja priliku za jačanje prekogranične suradnje. Slovenija i Hrvatska suočavaju se sa sličnim izazovima, stoga je zajedničko planiranje logičan korak koji omogućuje razmjenu dobrih praksi, ujednačavanje metodologija te učinkovitije korištenje posredništva EU mehanizama, kao što su EPAH, kohezijski fondovi i programi energetske obnove.

Glavne prednosti zajedničkog planiranja su:

- bolja prepoznatljivost energetske probleme na razini pojedinih regija,
- usklađeno prekogranično djelovanje koje jača učinkovitost programa,
- ciljano usmjerena rješenja za ranjive skupine koja smanjuju socijalne razlike,
- poticanje na energetske obnovu zgrada, što dovodi do nižih troškova za energiju i veće kvalitete stanovanja,
- poticanje dugoročne održivosti energetske i socijalne politike kroz zajedničko praćenje i vrednovanje rezultata.

2. Pravna polazišta

2.1 Europska unija

Europska unija je u posljednjem desetljeću energetska siromaštvo postupno pomaknula s marginalnog socijalnog pitanja na središnji element pravedne zelene tranzicije. Direktive o unutarnjem tržištu električne energije i prirodnog plina uvele su pojam ranjivog kupca te državama članicama nametnule obvezu zaštitnih mjera, uključujući ograničenje isključenja. Paket „Čista energija za sve Europljane” dodatno je zahtijevao procjenu broja energetski siromašnih kućanstava, dok preinačena Direktiva (EU) 2023/1791 o energetske učinkovitosti (EED) i Direktiva o energetske svojstvima zgrada (EPBD) energetske obnovu stavljaju u središte smanjenja energetske siromaštva.

Uspostava Socijalnog fonda za klimatsku politiku predstavlja važan pomak s isključivo regulatornih obveza na sustavno financiranje socijalno pravedne tranzicije. Države članice moraju pripremiti Socijalne planove za klimatsku politiku, koji će biti usklađeni s nacionalnim energetske i klimatske planovima te usmjereni na zaštitu ranjivih kućanstava od učinaka proširenja sustava trgovanja emisijama.

Unatoč tome, europski okvir ostaje normativno snažan, ali operativno raspršen. EU postavlja obveze i osigurava financijske mehanizme, no provedbu u potpunosti prepušta državama članicama. Ne postoji jedinstvena metodologija za identifikaciju energetske siromaštva, kao ni obvezni minimalni standard za ciljano usmjeravanje mjera. Posljedično nastaju znatne razlike među državama u definiranju, mjerenju i pristupu rješavanju tog problema.

Za prekogranično područje to znači da europski okvir omogućuje financiranje i legitimnost djelovanja, ali ne osigurava usklađenost pristupa između država. Zajednički pristup Slovenije i Hrvatske postaje ključan za učinkovito prepoznavanje ranjivih kućanstava, planiranje ciljano usmjerenih mjera te praćenje rezultata prekograničnih inicijativa.

2.2 Republika Slovenija

Slovenija je energetska siromaštvo normativno relativno jasno ugradila u svoje zakonodavstvo. Zakon o energiji (EZ-2), Zakon o opskrbi električnom energijom te podzakonski akti određuju kriterije za definiranje energetski siromašnih kućanstava i obvezuju državu na praćenje te pripremu mjera. Nacionalni energetske i klimatske plan (NECP), Dugoročna strategija energetske obnove zgrada do 2050. godine te Akcijski plan za smanjenje energetske siromaštva oblikuju strateški okvir koji povezuje energetske učinkovitost, socijalnu politiku i klimatske ciljeve.

U sustavnom smislu, slovenski je okvir relativno konsolidiran. Međutim, jaz se pojavljuje prvenstveno na provedbenoj razini. Regionalni razvojni programi i lokalni energetske koncepti energetska siromaštvo u pravilu razmatraju posredno, kao dio širih razvojnih ili energetske ciljeva. Pokrivenost operativnim dokumentima (osobito SECAP-om) nije ujednačena, što znači da stvarna provedba mjera znatno varira među općinama. Povezanost između socijalnih službi i energetske programa i dalje je ograničena, što smanjuje učinkovitost ciljanih intervencija.

Slovenija, dakle, raspolaže normativnom osnovom, ali se suočava s izazovom horizontalne i vertikalne koordinacije te dopiranja do najranjivijih kućanstava.

2.3 Republika Hrvatska

Hrvatski okvir temelji se prvenstveno na zakonodavstvu s područja energetike, gdje je kategorija ranjivog kupca uključena u Zakon o energetske učinkovitosti (NN 155/25) i Zakon o tržištu električne energije (NN 11/21, 83/23, 17/25). Zakon o energetske učinkovitosti te Pravilnik o sustavu obveze energetske učinkovitosti (NN 41/19) uključuju smanjenje energetske siromaštva kao jedan od ciljeva.

Strateški dokumenti – Strategija energetske razvoja RH do 2030., Integrirani nacionalni energetske i klimatske plan, Dugoročna strategija obnove nacionalnog fonda zgrada te Nacionalni plan oporavka i otpornosti – predviđaju mjere energetske obnove, podršku ranjivim skupinama te razvoj posebnih programa za energetske siromašna kućanstva. Posebni programi obnove obiteljskih kuća, višestambenih zgrada i objekata na područjima posebne državne skrbi uključuju i 100-postotno sufinanciranje za ranjive skupine.

Unatoč tome, hrvatski sustav ostaje fragmentiran. Mjere su raspoređene među više sektorskih dokumenata i programa, bez jedinstvenog koordinacijskog mehanizma. Zakonodavstvo iz područja socijalne skrbi ne obrađuje energetske siromaštvo izravno, već ga posredno smješta u širi okvir siromaštva. To smanjuje jasnoću ciljne skupine te otežava sustavno praćenje učinaka mjera.

Hrvatska, dakle, raspolaže razvijenim programskim instrumentima, ali nedostaje jedinstvena operativna metodologija te integracija socijalnih i energetske podataka.

2.4. Regionalna razina (Slovenija i Hrvatska)

Na regionalnoj razini se energetske siromaštvo u pravilu pojavljuje kao međusektorski razvojni izazov, a ne kao samostalna politika. Regionalni razvojni programi, socijalni planovi, akcijski planovi energetske održivog razvoja i prilagodbe klimatskim promjenama (SECAP) ili lokalni energetske koncepti (LEK) uključuju mjere energetske obnove, poticanje obnovljivih izvora energije te podršku ranjivim skupinama, ali njihova provedba ovisi o institucionalnim kapacitetima pojedinih općina i gradova.

U Pomurju i Podravlju energetske siromaštvo prepoznato je kao iznadprosječni rizik, ali operativni instrumenti nisu ujednačeno razvijeni. Slično tome, u Međimurskoj i Varaždinskoj županiji postoje strateški dokumenti i akcijski planovi energetske učinkovitosti, ali odluka o konkretnim mehanizmima potpore ostaje na razini gradova i općina, što dovodi do neujednačenog pristupa.

Ključni nedostatak na regionalnoj razini je izostanak usklađenog prekograničnog mehanizma identifikacije, praćenja i provedbe mjera. Politike postoje, ali nisu međusobno povezane.

Ključni nalazi

Analiza pravnog i političkog okvira pokazuje da normativna osnova za djelovanje postoji na svim razinama upravljanja. Europsko zakonodavstvo utvrđuje obveze i osigurava financijske izvore, nacionalni okviri u Sloveniji i Hrvatskoj uključuju energetske siromaštvo u zakonodavstvo i strateške dokumente, dok ga regionalne razine prepoznaju kao razvojni izazov.

Jaz se pojavljuje prvenstveno na tri razine:

- u neujednačenoj metodologiji identifikacije energetske siromašnih kućanstava između dviju država;
- u ograničenoj integraciji socijalnih i energetske politike;
- u rascjepkanosti provedbe na lokalnoj razini.

Zadaća prekograničnog akcijskog plana je popuniti tu operativnu prazninu: uspostaviti zajedničku metodologiju, osigurati usklađeno praćenje pokazatelja te povezati socijalne i energetske instrumente u jedinstven provedbeni okvir. Bez takve integracije, postojeći normativni i financijski instrumenti ostat će tek djelomično iskorišteni, a njihovi učinci raspršeni.

3. Ciljevi do 2030. godine

Energetsko siromaštvo na prekograničnom području Podravlja, Pomurja, Međimurske i Varaždinske županije predstavlja strukturni razvojni problem koji nadilazi pojedinačne socijalne ili energetske politike. Analize pokazuju da energetsko siromaštvo na slovenskoj strani premašuje nacionalni prosjek, dok su na hrvatskoj strani posebno izraženi energetska neučinkovitost zgrada, visok udio zastarjelih sustava grijanja i kašnjenja u plaćanju energenata.

Unatoč postojanju nacionalnih zakonodavnih i programskih mehanizama, ostaju ključni nedostaci: neujednačena metodologija identifikacije, rascjepkanost provedbe na lokalnoj razini, ograničena integracija socijalnih i energetske politike te izostanak trajnog prekograničnog koordinacijskog mehanizma. Ciljevi do 2030. godine stoga su oblikovani kao izravan odgovor na te sustavne nedostatke.

Središnji strateški cilj do 2030. godine je sustavno smanjenje udjela energetske siromašnih i ugroženih kućanstava te osiguravanje pristupa cjenovno pristupačnim, pouzdanim i održivim energetske uslugama za sve ranjive skupine na programskom području.

1. Smanjenje udjela energetske siromašnih kućanstava za 30 %

Prvi utvrđeni jaz je raskorak između postojećih programa i stvarnog dopiranja do najranjivijih kućanstava. Cilj smanjenja udjela energetske siromašnih kućanstava za najmanje trećinu u odnosu na početno stanje označava prijelaz s parcijalnih intervencija na sustavno smanjenje izloženosti. Taj cilj izravno slijedi europske smjernice iz Direktive (EU) 2023/1791 i Socijalnog fonda za klimatsku politiku, koje naglašavaju strukturne mjere ispred privremenih subvencija.

Strukturni učinak do 2030. godine mora biti mjerljiv, ne samo u broju podržanih kućanstava, već i u trajnom smanjenju njihovih izdataka za energiju u odnosu na prihode.

2. Poboljšanje energetske učinkovitosti fonda zgrada

Analiza stanja pokazala je da je na promatranom području energetsko siromaštvo usko povezano s lošim tehničkim stanjem zgrada i zastarjelim sustavima grijanja. Drugi nedostatak, dakle, nije normativne, već infrastrukturne prirode.

Cilj poboljšanja energetske učinkovitosti fonda zgrada podrazumijeva usmjeravanje na cjelovite obnove, otklanjanje konstrukcijskih nedostataka te prelazak na učinkovite i niskouglijične sustave grijanja. Taj cilj uspostavlja izravnu poveznicu s Direktivom o energetske svojstvima zgrada (EPBD), nacionalnim strategijama obnove zgrada te financijskim instrumentima EU-a.

Očekivani učinak do 2030. godine nije isključivo smanjenje potrošnje energije, već smanjenje rizika od ponovne izloženosti energetske siromaštvu. Planirane mjere moraju dugoročno omogućiti kućanstvima da zadrže pristup cjenovno pristupačnoj energiji, poboljšaju toplinsku ugodnost domova i smanje troškove za energiju, čime se povećava financijska stabilnost ranjivih kućanstava i smanjuje rizik od socijalne isključenosti.

3. Jačanje institucionalnog okvira za identifikaciju i praćenje

Jedan od ključnih sustavnih nedostataka je neujednačenost metodologija i ograničena integracija podataka između energetske i socijalne institucija. Bez zajedničke metodologije identifikacije nemoguće je osigurati usporedivo praćenje napretka.

Cilj jačanja institucionalnog okvira podrazumijeva uspostavu usklađenog sustava prikupljanja, obrade i razmjene podataka te primjenu zajedničkih pokazatelja na prekograničnom području. Taj cilj izravno odgovara na fragmentaciju između nacionalnih sustava i omogućuje mjerljivo praćenje učinaka mjera do 2030. godine.

4. Uspostava trajnog prekograničnog mehanizma suradnje

Europski pravni okvir predviđa nacionalne odgovornosti, ali ne osigurava mehanizme za prekogranično usklađivanje. Na programskom području, gdje su strukturne značajke slične, izostanak koordinacije znači udvostručavanje napora i neoptimalno korištenje sredstava.

Cilj uspostave trajnog prekograničnog mehanizma suradnje znači institucionalizaciju razmjene metodologija, podataka i dobrih praksi te razvoj zajedničkih pilot-mjera. Time se smanjuje rizik od sustavne rascjepkanosti i jača apsorpcijska sposobnost regija za korištenje europskih sredstava.

5. Integracija energetske, socijalne i razvojne politike

Analiza politika pokazala je da su mjere često podijeljene između energetske, socijalne i razvojne politike, bez dovoljne horizontalne povezanosti. To dovodi do situacije u kojoj socijalni transferi ne otklanjaju uzroke energetske siromaštva, dok energetske mjere ne dopiru do najranjivijih.

Cilj integracije podrazumijeva uključivanje mjera za smanjenje energetske siromaštva u regionalne razvojne programe, lokalne energetske koncepte (LEK), akcijske planove energetske održivosti i prilagodbe klimatskim promjenama (SECAP) te strategije socijalne skrbi. Time se energetska siromaštva tretira kao razvojno pitanje, a ne isključivo kao socijalni korektiv.

Strateška logika do 2030. godine

Ciljevi nisu samo kvantitativni, već i sustavni. Usmjereni su na:

- smanjenje izloženosti (obnova zgrada),
- poboljšanje institucionalne sposobnosti (identifikacija i praćenje),
- otklanjanje fragmentacije (integracija politika),
- te uspostavu trajnog prekograničnog upravljanja.

Takva strategija omogućuje da do 2030. godine ne dođe samo do privremenog ublažavanja posljedica, već do postupnog smanjenja strukturnih uzroka energetske siromaštva na prekograničnom području.

Tablica 1. sadrži glavne strateške ciljeve za prevenciju energetske siromaštva do 2030. godine, zajedno s ključnim pokazateljima, nositeljima te izvorima financiranja.

Tablica 1. Strateški ciljevi za sprječavanje i suzbijanje energetske siromaštva na prekograničnom području do 2030. godine.

Cilj do 2030	Strateški cilj (vrsta mjere)	Ključni pokazatelji	Nositelji	Izvori financiranja
Smanjenje udjela energetske siromaštva u kućanstava za $\geq 1/3$	Strukturne obnove + ciljne socijalne mjere	smanjenja % udjela energetske siromaštva; br. obnova; smanjenje udjela izdataka za energiju	Ministarstva (SI, HR), regije, općine, energetske agencije	Socijalni fond za klimatsku politiku, Kohezijski fond, Mehanizam za oporavak i otpornost (RRF), nacionalni fondovi
Poboljšanje energetske učinkovitosti fonda zgrada	Cjelovite obnove, zamjena sustava grijanja, OIE	Br. obnovljenih zgrada; poboljšanje energetske razreda; smanjenje kWh/m ²	Ministarstva nadležna za energetiku/ graditeljstvo, fondovi za zaštitu okoliša, općine	ERDF, Kohezijski fond, nacionalni programi obnove
Uspostava usklađenog sustava identifikacije i praćenja	Zajednička metodologija + integracija podataka	Usvojena metodologija; godišnja izvješća; % pokrivenosti podataka	Ministarstva, statistički uredi, regionalne agencije	Interreg, EU tehnička pomoć, Socijalni fond za klimatsku politiku
Uspostava trajnog prekograničnog mehanizma suradnje	Formalizirana koordinacija + zajednički projekti	Sporazum o suradnji; br. zajedničkih projekata; zajedničke prijave	Regije, razvojne i energetske agencije	Interreg SI-HR, nacionalna sredstva
Integracija energetske, socijalne i razvojne politike	Horizontalno usklađivanje dokumenata i protokola	Br. RRP/LEK/SECAP-ova s integriranim mjerama; uspostavljeni protokoli; osposobljeni stručnjaci	Regije, CSD, općine, energetske agencije	ESF+, Interreg, Socijalni fond za klimatsku politiku

4. Skup mjera za donositelje odluka

Za postizanje strateških ciljeva za prekogranično područje SI-HR pripremljen je skup mjera razvrstanih u četiri tematska stupa:

S1: Strukturne mjere za trajno smanjenje energetske siromaštva

Temeljni naglasak je na uklanjanju uzroka energetske siromaštva. To uključuje cjelovite energetske obnove domova ranjivih kućanstava, poboljšanje toplinske ovojnice zgrada, zamjenu zastarjelih sustava grijanja te integraciju obnovljivih izvora energije. Minimalni cilj je postići smanjenje potrošnje primarne energije od najmanje 30 % po zgradi.

Dodatno se potiče samoopskrba energijom (sunčane elektrane, dizalice topline, biomasa), čime se kućanstva dugoročno štite od fluktuacija cijena energenata. Strateški učinak ovog stupa je trajno smanjenje izdataka za energiju i manja izloženost cjenovnim šokovima.

S2: Socijalna zaštita i sigurnost opskrbe

Drugi stup osigurava stabilnost najranjivijim kućanstvima. Uključuje sprečavanje isključenja električne energije te sustav novčanih pomoći, naknada i subvencija za troškove stanovanja. Riječ je o zaštitnim mehanizmima koji sprečavaju produbljivanje socijalnih poteškoća, ali su u sklopu akcijskog plana povezani sa strukturnim mjerama kako ne bi postali trajna zamjena za investicijska rješenja.

S3: Jačanje institucionalnih i provedbenih kapaciteta

Treći stup usmjeren je na jačanje institucionalnih i provedbenih kapaciteta koji su ključni za učinkovito smanjenje energetske siromaštva. Uspostavlja usklađenu metodologiju za identifikaciju ranjivih kućanstava, povezuje energetske i socijalne podatke te jača sustav energetske savjetovanja u kućanstvima. Istodobno razvija tehničke kapacitete lokalnih izvođača kako bi se osigurala kvalitetna i trajna provedba obnova. Cilj ovog stupa je uspostaviti stručno utemeljen, podacima vođen i operativno učinkovit sustav koji omogućuje ciljano usmjeravanje sredstava te mjerljivo smanjenje energetske siromaštva do 2030. godine.

S4: Prekogranična podrška i dostupnost usluga

Uspostava prekograničnog sustava podrške (središnje mjesto za informiranje – "one-stop-shop") omogućuje pojednostavljeni pristup savjetovanju, pomoć pri prijavama na natječajne te praćenje učinaka mjera. Nadopunjuju ga programi podizanja svijesti i informiranja koji potiču učinkovito korištenje energije i veću uključenost ranjivih kućanstava u programe obnove. Strateški cilj je smanjenje administrativnih prepreka i povećanje dosega mjera.

S1: Strukturne mjere za trajno smanjenje energetske siromaštva

Broj mjere: S1/1	Bespovratna financijska sredstva za energetske obnovu domova energetske siromašnih i ranjivih kućanstava
Opis mjere	<p>Mjera je namijenjena osiguravanju bespovratnih financijskih potpora za energetske siromašna kućanstva radi provedbe ulaganja u poboljšanje energetske učinkovitosti zgrada. Korisnici su kućanstva s niskim prihodima koja svoj status dokazuju rješenjem o pravu na socijalnu pomoć te preporukama centara za socijalnu skrb. Socijalni radnici podržavaju ovu mjeru, no potrebno je nadograditi i uključiti kriterij prihoda po članu kućanstva, čime bi se povećao obuhvat kućanstava, prvenstveno mladih obitelji koje ne primaju socijalne naknade. Svrha mjere je poboljšati energetske učinkovitosti zgrada, smanjiti potrošnju energije te dugoročno sniziti troškove.</p> <p>Prihvatljivi troškovi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • toplinska izolacija vanjske ovojnice, • zamjena vanjske stolarije, • obnova ili zamjena sustava grijanja, • ugradnja sustava za korištenje OIE, • poboljšanje ventilacijskih i drugih sustava s ciljem smanjenja potrošnje energije. <p>Mjera pridonosi trajnom smanjenju potrošnje energije, poboljšanju udobnosti stanovanja te smanjenju socijalne i energetske nejednakosti.</p>
Trajanje mjere	Do iskorištenja sredstava.
Procjena i opis učinaka / ušteda energije	<p>Provedba mjere pridonosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • smanjenju potrošnje energije, • smanjenju troškova za energiju, • smanjenju emisija stakleničkih plinova te poboljšanju kvalitete zraka, • poboljšanju uvjeta stanovanja te zdravlja ljudi, • smanjenju rizika od socijalne isključenosti energetske siromašnih kućanstava te smanjenju udjela troškova za energiju po kućanstvu.
Financiranje	<u>Slovenija</u> : Eko fond (Eko Sklad) – bespovratna financijska sredstva. Visina potpore može iznositi do 100 % prihvatljivih troškova projekta prijavitelja, ovisno o socijalnom statusu korisnika. Najviši iznos koji korisnik može dobiti je

	<p>18.000,00 EUR s PDV-om, a iznimno s dodatnim radovima 19.800,00 EUR.</p> <p><u>Hrvatska:</u> Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost – bespovratna financijska sredstva. Visina raspoloživih sredstava iznosi 25.000.000,00 EUR. Financira se udio od 100 % investicije.</p>
--	---

Broj mjere: S1/2 (nacionalna)	Obnova domova u smislu povećanja energetske učinkovitosti
----------------------------------	--

Opis mjere	<p>Poboljšanje energetske učinkovitosti provedbom energetskih obnova koje smanjuju potrošnju energije u stambenim objektima, čime se pridonosi održivom razvoju i energetske učinkovitosti.</p> <p>Prihvatljivi troškovi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • toplinska izolacija vanjske ovojnice zgrade (izolacija fasade, krova, stropova, podova), • zamjena prozora, • ugradnja ventilacije s povratom topline otpadnog zraka (rekuperacija), • poboljšanje sustava pripreme sanitarne tople vode. <p>Cilj mjere je trajno smanjiti potrošnju energije te poboljšati uvjete stanovanja kućanstava.</p>
Trajanje mjere	Do iskorištenja sredstava.
Procjena i opis učinaka / ušteda energije	<ul style="list-style-type: none"> • Smanjenje potrošnje primarne energije za 30 % po zgradi. • Smanjenje troškova za energiju. • Smanjenje emisija stakleničkih plinova
Financiranje	<p><u>Slovenija:</u> Eko fond. Do 30 % vrijednosti pojedinačne mjere za izolaciju vanjske ovojnice ili zamjenu vanjske stolarije.</p> <p><u>Hrvatska:</u> Socijalni plan za klimatsku politiku - planira se 100-postotno financiranje energetske obnove stambenih zgrada sa socijalnim stanovima koji su u vlasništvu lokalne i područne (regionalne) samouprave (općine, županije).</p>

Broj mjere: S1/3	Poticanje korištenja obnovljivih izvora energije u obiteljskim kućama
------------------	--

Opis mjere	<p>Mjera potiče korištenje obnovljivih izvora energije za vlastite potrebe. Mjere ugradnje sustava za korištenje obnovljivih izvora energije:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kotao na sječku/pelete ili pirolitički kotao na drva za grijanje prostora ili prostora i sanitarne vode, • dizalica topline za grijanje sanitarne vode i grijanje prostora ili za grijanje sanitarne vode te grijanje i hlađenje prostora, • sustav solarnih kolektora.
Trajanje mjere	Do iskorištenja sredstava.
Procjena i opis učinaka / ušteda energije	<ul style="list-style-type: none"> • Smanjenje potrošnje fosilnih goriva. • Smanjenje emisija stakleničkih plinova. • Dugoročno smanjenje troškova energije za kućanstva.
Financiranje	<p><u>Slovenija</u>: Eko fond. Do 30 % troškova investicije za ugradnju solarnog sustava, do 40 % za ugradnju dizalice topline, do 50 % za ugradnju kotla na drvenu biomasu.</p> <p><u>Hrvatska</u>: Stopa sufinanciranja od 50 % odnosno do 80 % prihvatljivih troškova na područjima od posebne državne skrbi.</p>

Broj mjere: S1/4	Sufinanciranje obnovljivih izvora energije za samoopskrbnu proizvodnju električne energije u kućanstvima
------------------	---

Opis mjere	<p>Mjera potiče postavljanje sunčane elektrane za proizvodnju električne energije za vlastite potrebe. Svrha mjere je smanjenje troškova električne energije te povećanje udjela obnovljivih izvora energije. Korisnici su vlasnici stambenih objekata koji ispunjavaju minimalne energetske standarde.</p>
------------	---

Trajanje mjere	Do iskorištenja sredstava.
Procjena i opis učinaka / ušteda energije	<ul style="list-style-type: none"> • Povećanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora. • Smanjenje troškova energije za ranjiva kućanstva. • Smanjenje emisija CO₂.
Financiranje	<p><u>Hrvatska:</u> Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost. Stopa financiranja iznosi do 50 % prihvatljivih troškova projekta odnosno do 600,00 EUR po 1 kW nazivne snage ugrađene fotonaponske elektrane.</p> <p><u>Slovenija:</u> Borzen - subvencije za sunčane elektrane za fizičke osobe.</p> <ul style="list-style-type: none"> • 675,00 EUR za 1 kW instalirane nazivne električne snage uređaja za samoopskrbu električnom energijom s baterijskim spremnikom električne energije, ali ne više od 40 % prihvatljivih troškova investicije, • 250,00 EUR za 1 kW instalirane nazivne električne snage uređaja za samoopskrbu električnom energijom bez baterijskog spremnika električne energije, ali ne više od 25 % prihvatljivih troškova investicije, • 725,00 EUR za 1 kW instalirane nazivne električne snage uređaja za zajedničku samoopskrbu električnom energijom s baterijskim spremnikom električne energije, ali ne više od 45 % prihvatljivih troškova investicije, • 300,00 EUR za 1 kW instalirane nazivne električne snage uređaja za zajedničku samoopskrbu električnom energijom bez baterijskog spremnika električne energije, ali ne više od 30 % prihvatljivih troškova investicije.

Broj mjere: S1/5	Provedba jednostavnih mjera za povećanje energetske učinkovitosti kućanstava
------------------	---

Opis mjere	Provedba jednostavnih i brzih mjera (LED rasvjeta, brtvljenje vanjske stolarije, termostatski ventili, izolacijske folije). Mjera uključuje identifikaciju ciljanih kućanstava u suradnji sa socijalnim službama te provedbu osnovnih energetske pregleda radi određivanja najučinkovitijih procesa. Mjere se provode uz minimalne administrativne zahtjeve kako bi bile dostupnije korisnicima.
------------	--

Trajanje mjere	Trajna provedba.
Procjena i opis učinaka / ušteda energije	<ul style="list-style-type: none"> • Smanjenje potrošnje električne energije (15-20%) • Smanjenje mjesečnih troškova kućanstava
Financiranje	Interreg SI-HR Lokalni proračuni Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost

Broj mjere: S1/6	Zamjena energetske neučinkovitih kućanskih uređaja u ranjivim kućanstvima
------------------	--

Opis mjere	<p>Mjera se odnosi na subvencioniranu zamjenu starih i energetske neučinkovitih kućanskih uređaja (hladnjak, bojler, pećnica, itd.) novim uređajima višeg energetskog razreda.</p> <p>Mjera uključuje identifikaciju energetske siromašnih kućanstava, odnosno onih koja su u riziku od energetske siromaštva, savjetovanje pri odabiru odgovarajućih uređaja i njihovu pravilnu ugradnju, kao i ekološki prihvatljivo zbrinjavanje starih uređaja.</p> <p>Aktivnosti obuhvaćaju i edukaciju kućanstava o pravilnoj uporabi i održavanju novih uređaja kako bi se osigurale najveće moguće uštede energije i produljio njihov životni vijek.</p>
Trajanje mjere	2 godine
Procjena i opis učinaka / ušteda energije	<ul style="list-style-type: none"> • Smanjenje potrošnje električne energije do 50 % po pojedinom uređaju. • Smanjenje mjesečnih troškova kućanstava. • Doprinos smanjenju emisija CO₂. • Poticanje energetske učinkovitosti na lokalnoj razini.
Financiranje	Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost Lokalni proračuni Proračun županije

Broj mjere: S1/7	Poticanje osnivanja i razvoja energetske zajednice građana na lokalnoj razini
Opis mjere	<p>Mjera uključuje savjetovanje te tehničku podršku pri registraciji i organizaciji zajednice, edukaciju članova o upravljanju sustavom i raspodjeli proizvedene energije.</p> <p>Poseban naglasak je na uključivanju ranjivih kućanstava i socijalno ugroženih skupina.</p>
Trajanje mjere	5 godina
Procjena i opis učinaka / ušteda energije	<ul style="list-style-type: none"> • Smanjenje troškova energije za članove zajednice • Povećanje energetske neovisnosti lokalne zajednice • Povećanje stabilnosti cijena
Financiranje	<p>Interreg SI-HR</p> <p>Lokalni proračuni</p> <p>Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost</p>

S2: Socijalna zaštita i sigurnost opskrbe

Broj mjere: S2/1	Nužna opskrba ranjivih kupaca električnom energijom
Opis mjere	<p>Mjera osigurava zaštitu ranjivih kupaca od isključenja električne energije u slučajevima kada bi isključenje moglo ugroziti zdravlje ili život osoba u kućanstvu. Distributeri moraju ranjive kupce prije isključenja obavijestiti o mogućnosti nužne opskrbe.</p> <p>Distributeri električne energije u Sloveniji ne smiju ranjivom kupcu isključiti električnu energiju koja mu je, s obzirom na okolnosti (godišnje doba, temperaturni uvjeti, zdravstveno stanje, itd.), nužno potrebna kako ne bi došlo do ugrožavanja života i zdravlja kupca te osoba koje s njim stanuju.</p> <p>U Hrvatskoj ne postoji zaštita od isključenja, ali postoji zajamčena opskrba u kriznim situacijama te obveza savjetovanja prije isključenja.</p>
Trajanje mjere	Trajna provedba.
Procjena i opis učinaka / ušteda energije	<ul style="list-style-type: none"> • Sprečavanje socijalnih poteškoća ranjivih kupaca. • Osiguravanje osnovne energetske sigurnosti.

Financiranje	Troškovi nužne opskrbe ranjivog kupca su prihvatljivi troškovi operatera kod kojeg je kupac.
--------------	--

Broj mjere: S2/2	Novčane pomoći, socijalne naknade i subvencije
------------------	---

Opis mjere	<p>Mjera uključuje različite oblike novčane socijalne pomoći i subvencija, namijenjene kućanstvima s niskim prihodima koja zbog ograničenih financijskih sredstava teško pokrivaju osnovne životne troškove, uključujući troškove energije i stanovanja.</p> <p>Potpورا može uključivati:</p> <ul style="list-style-type: none"> • novčanu socijalnu pomoć, • izvanrednu novčanu pomoć za plaćanje troškova energije (električna energija, grijanje, plin), • subvencije za najamninu, • naknade za ranjive kupce energije. <p>Cilj mjere je osigurati financijsku potporu ranjivim kućanstvima te spriječiti produbljivanje energetske siromaštva i socijalne isključenosti.</p>
Trajanje mjere	Trajna provedba; Pomoć se dodjeljuje na određeno vrijeme, ovisno o okolnostima koje su temelj za dodjelu te o iznosu pomoći.
Procjena i opis učinaka / ušteda energije	<p>Provedba mjere pridonosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • smanjenju rizika od energetske siromaštva, • poboljšanju socijalne sigurnosti ranjivih kućanstava, • sprečavanju socijalne isključenosti, • stabilizaciji financijskog položaja kućanstava s niskim prihodima. <p>Posredno, mjera omogućuje i veću dostupnost programa energetske obnove jer pomaže kućanstvima stabilizirati osnovne životne troškove.</p>
Financiranje	<p><u>Slovenija</u>: Korisnici mogu zatražiti pomoć u Centrima za socijalnu skrb ili u općinama u kojima žive. Iznos pomoći ovisi o prihodima, imovinskom stanju te veličini kućanstva.</p> <p><u>Hrvatska</u>: RH dodjeljuje naknade na temelju Zakona o socijalnoj skrbi (NN 18/22, 46/22, 119/22, 71/23, 156/23, 61/25). Osnovica za izračun zajamčene minimalne naknade</p>

	<p>u 2025. godini iznosila je 160 eura, a u 2026. iznosi 170 eura. Ukupni iznos ovisi o kategoriji korisnika, uključujući status (samac ili član kućanstva), radnu sposobnost te druge čimbenike.</p> <p>Jedinice lokalne samouprave mogu financirati i dio troškova stanovanja, u pravilu najmanje 30 % iznosa zajamčene minimalne naknade.</p>
--	--

S3: Jačanje institucionalnih i provedbenih kapaciteta

Broj mjere: S3/1	Besplatno savjetovanje u kućanstvu
------------------	---

Opis mjere	<p>Mjera uključuje provedbu besplatnog energetske savjetovanja u kućanstvu za ranjiva kućanstva s ciljem smanjenja potrošnje energije i snižavanja troškova za energiju. Energetski savjetnici prilikom posjeta procjenjuju energetske stanje zgrade, potrošnju energije te identificiraju mogućnosti za poboljšanje energetske učinkovitosti.</p> <p>Kućanstvima se predstavljaju konkretne mjere za smanjenje potrošnje energije, poboljšanje udobnosti stanovanja te prijelaz na učinkovitije i održive izvore energije. Savjetovanje uključuje i informiranje o raspoloživim financijskim poticajima i programima potpore te pomoć pri pripremi, odnosno podnošenju zahtjeva za dobivanje sredstava za energetske obnovu ili druge mjere.</p>
Trajanje mjere	Trajna provedba.
Procjena i opis učinaka / ušteda energije	<ul style="list-style-type: none"> • Povećanje energetske učinkovitosti kućanstava. • Bolji pristup subvencijama i programima obnove.
Financiranje	<p>Ključni izvori financiranja u Sloveniji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eko fond – prema poslovnom planu, za savjetnike mreže ENSVET predviđeno je do 1 milijun EUR, • Državni proračun – državna strategija za učinkovitu uporabu energije i energetske obnovu, • Sredstva iz »doprinosna za energetske učinkovitost« (Zakon o energiji, itd.), • EU projekti (LIFE, Renov-AID, itd.), • Sredstva za energetske siromaštvo. <p>Ključni izvori financiranja u Hrvatskoj:</p> <ul style="list-style-type: none"> • EU fondovi i programi (LIFE, programi Interreg, Obzor Europa) • Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost • Proračun lokalne ili regionalne samouprave

	<ul style="list-style-type: none"> Regionalne energetske i razvojne agencije
--	---

Broj mjere: S3/2	Program podizanja svijesti i osposobljavanja
------------------	---

Opis mjere	<p>Mjera uključuje provedbu programa podizanja svijesti i osposobljavanja za ranjiva kućanstva o temi energetskog siromaštva, učinkovite uporabe energije i mogućnosti smanjenja troškova za energiju. Aktivnosti se provode u obliku radionica, pripreme i distribucije informativnih brošura te objave internetskih sadržaja sa savjetima za uštedu energije.</p> <p>U provedbu programa uključene su lokalne energetske agencije, socijalne službe, energetski savjetnici te organizacije za pomoć ranjivim skupinama, kao što je Crveni križ. Suradnja tih dionika omogućuje bolji pristup ciljanim skupinama i učinkovitije širenje informacija.</p> <p>Mjera se provodi na lokalnoj razini, a istovremeno uključuje i prekograničnu suradnju u razmjeni dobrih praksi, materijala i iskustava na području smanjenja energetskog siromaštva.</p>
Trajanje mjere	Ovisno o programima koji ih financiraju.
Procjena i opis učinaka / ušteda energije	Dugoročni učinak mjere je smanjenje potrošnje energije, do kojeg dolazi posljedično zbog promjena navika kućanstava. Kratkoročno, kućanstva bi se više prijavljivala za pomoć te bi ciljanije i učinkovitije koristila energiju.
Financiranje	<p>Financiranje i provedba:</p> <ul style="list-style-type: none"> Interreg Nacionalna sredstva – ministarstva, socijalni fondovi Lokalne organizacije (LEA, NVO, zavodi)

Broj mjere: S3/3	Standardizacija metodologije energetskih pregleda ranjivih kućanstava na prekograničnom području SI-HR
------------------	---

Opis mjere	<p>U okviru mjere razvija se i uvodi jedinstvena metodologija za provedbu energetske pregleda, koja će omogućiti prikupljanje usporedivih podataka s obje strane granice.</p> <p>Ujednačena i standardizirana metodologija omogućuje sustavnu procjenu energetske stanja kućanstava te identifikaciju ključnih prilika za smanjenje potrošnje energije i troškova za energiju. Prikupljeni podaci bit će osnova za pripremu ciljano usmjerenih mjera za poboljšanje energetske učinkovitosti i smanjenje energetske siromaštva na prekograničnom području.</p> <p>Metodologija obuhvaća:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prikupljanje osnovnih podataka o potrošnji energije, toplinskoj ovojnici, sustavima grijanja i električnim uređajima, • identifikaciju ključnih točaka energetske gubitaka u kućanstvu, • pripremu preporuka za mjere energetske učinkovitosti i uporabu obnovljivih izvora energije, • uporabu standardiziranih obrazaca te digitalne baze podataka za praćenje rezultata i analizu prikupljenih podataka.
Trajanje mjere	Trajna provedba.
Procjena i opis učinaka / ušteda energije	<p>Neposredni učinak u roku od 2 do 4 godine je smanjenje potrošnje energije, niži troškovi i bolja kvaliteta stanovanja.</p> <p>Dugoročno, kućanstva mogu lakše pristupiti subvencijama za obnovu te dugoročno smanjiti energetske siromaštvo.</p>
Financiranje	<p>Financiranje i provedba:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Interreg SI-HR • Nacionalna sredstva – ministarstva za energetiku i socijalnu skrb • Općine i gradovi te partnerske agencije (LEA, ENSVET, Crveni križ) <p>Pilot projekti mogu biti financirani i sredstvima EU-a (Program LIFE, Obzor).</p>

Broj mjere: S3/4	Provedba edukacije lokalnih poduzetnika za energetske obnove
------------------	---

Opis mjere	Mjera uključuje organizaciju edukacija za lokalne poduzetnike i izvođače građevinskih i energetskih usluga s ciljem poboljšanja kvalitete provedbe energetskih obnova, osobito u kućanstvima koja se suočavaju s energetskim siromaštvom. Program osposobljavanja usmjeren je na jačanje znanja o prepoznavanju ranjivih kućanstava, osnovnim tehničkim smjernicama za kvalitetnu provedbu energetskih obnova te pravilnoj ugradnji energetski učinkovitih rješenja. Poseban naglasak stavljen je na sprečavanje tehničkih pogrešaka pri obnovama te osiguravanje dugoročnih ušteda energije. Edukacije pridonose poboljšanju stručnog znanja lokalnih izvođača, većoj kvaliteti energetskih obnova te učinkovitijoj provedbi mjera za smanjenje energetskog siromaštva.
Trajanje mjere	do 2 godine
Procjena i opis učinaka / ušteda energije	-
Financiranje	Procijenjena vrijednost je 100.000 EUR do 150.000 EUR. Financiranje: ERASMUS+, Interreg, lokalne razvojne agencije

Broj mjere: S3/5	Uspostava sustava za pravovremenu identifikaciju energetskog siromaštva
------------------	--

Opis mjere	<p>Uspostava lokalnog sustava za rano otkrivanje kućanstava kojima prijeti energetska siromaštvo. Sustav bi se temeljio na povezivanju podataka od:</p> <ul style="list-style-type: none"> • centara za socijalnu skrb, • distributera energije, • općina, • energetskih agencija. <p>Cilj je pravovremeno prepoznati kućanstva s visokim energetskim troškovima ili kašnjenjima u plaćanju računa te ih uključiti u programe energetske obnove, ponuditi im savjetovanje ili socijalnu potporu.</p>
Trajanje mjere	Trajna provedba.

Procjena i opis učinaka / ušteda energije	<ul style="list-style-type: none"> • Brže uključivanje ranjivih kućanstava u programe pomoći. • Ciljanije usmjerena potrošnja javnih sredstava. • Odabrano praćenje pokazatelja energetske siromaštva.
Financiranje	Procijenjena vrijednost je 100.000 EUR do 200.000 EUR. Interreg te socijalna sredstva.

S4: Prekogranična podrška i dostupnost usluga

Broj mjere: S4/1	Uspostava prekograničnog sustava podrške (one-stop-shop)
Opis mjere	<p>Na prekograničnom području uspostava regionalnih savjetodavnih točaka, takozvanih one-stop-shopova. Razmjena znanja te smanjenje administrativnih prepreka i veća dostupnost ranjivim skupinama.</p> <p>Usluge:</p> <ul style="list-style-type: none"> • energetske savjetovanje, • pomoć pri pripremi dokumentacije za natječaje, • praćenje učinaka provedenih mjera. <p>Savjetodavne točke djelovale bi po pojedinim općinama – veća dostupnost energetskih savjetnika.</p>
Trajanje mjere	Trajna provedba.
Procjena i opis učinaka / ušteda energije	Lakši pristup subvencijama za obnovu i time smanjenje broja energetski siromašnih kućanstava.
Financiranje	<p>Procijenjena vrijednost: 100.000 EUR za uspostavu centara i osposobljavanje savjetnika.</p> <p>Financiranje: u Sloveniji EKO fond, lokalne općine na graničnom području, partnerstvo s LEA, Interreg SI-HR. Moguće je i financiranje EU sredstvima (LIFE, Obzor Europa) za pilot projekte.</p>

5. Potrebna sredstva i financiranje

Energetski siromašna kućanstva često nemaju dovoljno sredstava za pokriće troškova energije te za poboljšanje energetske učinkovitosti svog doma, stoga im je potrebna financijska pomoć. Ciljano prilagođene subvencije i krediti ključni su za poboljšanje stanja energetske siromaštva. Mogućnosti financiranja koje se izravno odnose na energetske siromaštvo vrlo je malo, iako je ono gorući problem. Energetsko siromaštvo je složen ekonomsko-socijalni problem koji zahtijeva integrirani pristup na razini socijalne i stambene politike, energetike te regionalnog razvoja.

Pristup financiranju vrlo je važan i temelji se na višerazinskom modelu koji objedinjuje europske, nacionalne, regionalne i lokalne izvore. Kombinacijom izvora financiranja možemo poboljšati stanje energetske siromaštva te osigurati dugoročnu održivost provedbe mjera. Važno je da su mehanizmi financiranja lako dostupni, s pojednostavljenim postupcima prijave te minimalnim administrativnim zahtjevima.

Ključni mehanizmi financiranja su:

- EU financijski programi (LIFE, Obzor Europa / Horizon Europe, ESF+, ERDF, Interreg),
- Nacionalne i lokalne državne subvencije ili bespovratna sredstva (npr. Eko fond, javni natječaji za energetske obnovu),
- Regionalni i lokalni instrumenti socijalne podrške,
- Inovativni modeli financiranja (zelene obveznice, grupno financiranje / *crowdfunding*, revolving fondovi).

Financijski programi EU-a

Financiranje projekata iz europskih programa predstavlja temelj za razvoj i implementaciju sustavnih rješenja, služi i kao primjer dobre prakse te ima dugoročni utjecaj na smanjenje energetske siromaštva. Ovdje je vrlo važan EPAH, koji je vodeći savjetodavni centar za energetske siromaštvo kojim upravlja Europska komisija i predstavlja suradničku mrežu dionika usmjerenu na iskorjenjivanje energetske siromaštva te ubrzanje pravedne tranzicije lokalnih vlasti diljem Europe. EPAH će između 2025. i 2028. godine svoj fokus podrške u sljedećim pozivima usmjeriti na:

- najpogodnije zajednice, uklanjanjem strukturnih prepreka za pristup energiji i rješavanjem hitnih izazova,
- inovativne lokalne inicijative koje podržavaju testiranje i širenje novih pristupa u borbi protiv energetske siromaštva.

Program LIFE (Prijelaz na čistu energiju) podržava osnivanje nacionalnih centara (pomoć lokalnoj politici), kampanje podizanja svijesti te tehničku pomoć ranjivim skupinama. S druge strane, programi Interreg omogućuju financiranje modela prekogranične suradnje, pilot-projekata te razmjenu iskustava dionika na primjerima dobrih praksi.

Interreg Europe u programskom razdoblju 2021.–2027. raspolaže proračunom od 394,5 milijuna eura.

Program Interreg Dunav (*Danube*) namijenjen je poticanju transnacionalne suradnje s ciljem stvaranja pametnije, zelenije i uključivije Dunavske regije. Proračun programa iznosi 215 milijuna eura.

Program Interreg Središnja Europa (*Central Europe*) podržava transnacionalnu suradnju između regija Srednje Europe (Austrija, Hrvatska, Češka, Njemačka, Mađarska, Italija, Poljska, Slovačka i Slovenija). Cilj je financirati projekte koji jačaju otpornost država i potiču održivi razvoj, uključujući sprečavanje energetske siromaštva. Proračun programa u razdoblju 2021.–2027. iznosi 224 milijuna eura iz EFRR-a. Korisnici su lokalne i regionalne samouprave, razvojne agencije, nevladine organizacije, obrazovne i istraživačke institucije te mali i srednji poduzetnici. Prihvatljive aktivnosti povezane s projektima na temu energetske siromaštva uključuju: povećanje energetske učinkovitosti zgrada, korištenje obnovljivih izvora energije, uspostavu energetskih zajednica, upravljanje potrošnjom energije i sl.

Program Obzor Europa (*Horizon*) glavni je program EU-a za financiranje istraživanja i inovacija, čiji je cilj poticati znanstveni napredak, tehnološki razvoj te odgovarati na društvene izazove, kao što su klimatske promjene, digitalizacija i energetska tranzicija. Ukupni proračun programa iznosi nešto više od 95 milijardi eura. U kontekstu energetske siromaštva (*Klaster 5: Klima, energija i mobilnost*) financiraju se razvoj digitalnih alata za identifikaciju energetske siromaštva, uvođenje lokalnih energetskih usluga za pomoć kućanstvima, istraživanja o posljedicama energetske siromaštva te druge srodne aktivnosti.

Program LIFE – Clean Energy Transition (LIFE-CET) financira projekte koji podržavaju provedbu energetskih i klimatskih politika EU-a te uključuju i posebne natječaje za sprečavanje i smanjenje energetske siromaštva. Ti natječaji podržavaju razvoj koordinacijskih struktura, pripremu politika te mjere energetske učinkovitosti i obnove zgrada za energetska siromašna kućanstva. Godišnji natječaj LIFE-CET ima proračun od oko 90 milijuna EUR (npr. 91,4 milijuna EUR u natječaju za 2025.), pri čemu je za pojedine tematske sklopove, uključujući energetska siromaštva, namijenjeno oko 6 milijuna EUR, a projekti mogu dobiti do približno 1,75 milijuna EUR EU sufinanciranja.

Europski socijalni fond plus (ESF+) ključan je za socijalne intervencije, podršku ranjivim skupinama i poboljšanje pristupa osnovnim energetskim uslugama. Pomaže pri oblikovanju politika na području zapošljavanja, socijalnih pitanja, obrazovanja i vještina te pridonosi smanjenju socijalnih i ekonomskih razlika među državama članicama. Ukupni proračun za razdoblje 2021.–2027. iznosi 95,8 milijardi eura. Sredstva ESF+ dodjeljuju se putem javnih natječaja koje objavljuje nacionalno upravljačko tijelo. U Republici Hrvatskoj to je Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, dok je u Republici Sloveniji to Ministarstvo rada, obitelji, socijalnih pitanja i jednakih mogućnosti.

Program ERASMUS+ podržava obrazovni, profesionalni i osobni razvoj ljudi kroz cjeloživotno učenje. Upravo kroz projekte podizanja svijesti, obrazovanja te osnaživanja ranjivih osoba može pridonijeti smanjenju energetske siromaštva. ERASMUS+ podržava projekte koji potiču socijalnu uključenost i borbu protiv energetske siromaštva provedbom edukacija o energetske učinkovitosti te predstavljanjem primjera dobre prakse. Ukupni proračun programa za razdoblje 2021.–2027. iznosi 26,2 milijarde eura.

Program CERV u okviru svojih ciljeva uključuje energetska siromaštva kao relevantno. Moguće je financirati projekte koji se bave: društvenom nepravdom i isključenošću, zaštitom prava i obrazovanjem ranjivih skupina, poticanjem jednakog pristupa energetskim izvorima te zagovaranjem mjera i politika protiv energetske siromaštva. Ukupni proračun programa CERV za razdoblje 2021.–2027. iznosi 1,5 milijardi eura.

Nacionalne i lokalne subvencije ili bespovratna sredstva te instrumenti socijalne podrške

U Sloveniji su glavni izvori financiranja do kraja 2026. godine Fond za klimatske promjene (oko 24 milijuna eura) i Europski fond za regionalni razvoj (EFRR, približno 15 milijuna eura). Važan je i Eko fond (Eko Sklad) koji, između ostalog, dodjeljuje bespovratna sredstva te kredite koji pridonose smanjenju energetske siromaštva. U sklopu fonda djeluje mreža ENSVET, koja ima svoje urede diljem Slovenije, gdje savjetnici savjetuju građane i pružaju im podršku pri podnošenju zahtjeva za dobivanje sredstava.

Slovensko Ministarstvo rada, obitelji, socijalnih pitanja i jednakih mogućnosti dodjeljuje sredstva siromašnim kućanstvima putem centara za socijalnu skrb. Sredstva za koja mogu podnijeti zahtjev su izvanredna novčana socijalna pomoć, novčana socijalna pomoć te subvencije za najamninu. Riječ je o sredstvima koja se dodjeljuju na određeno vrijeme, ovisno o okolnostima koje su temelj za dodjelu pomoći.

U Republici Hrvatskoj područje energetske siromaštva rješava se prvenstveno kroz kombinaciju investicijskih i socijalnih financijskih instrumenata. Ključnu ulogu ima Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost (FZOEU), koji provodi programe energetske obnove obiteljskih kuća i višestambenih zgrada te potiče korištenje obnovljivih izvora energije. Za ranjive skupine dostupni su natječaji s do 100-postotnim financiranjem cjelovitih obnova, dok redovni programi osiguravaju 40–80 % sufinanciranja mjera energetske učinkovitosti i OIE. Programi obnove višestambenih zgrada financiraju se iz državnog proračuna, prihoda od emisijskih jedinica te Mehanizma za oporavak i otpornost, pri čemu se u pravilu zahtijeva ušteda energije od najmanje 50 %.

Socijalni sustav nadopunjuje investicijske mjere zajamčenom minimalnom naknadom, subvencioniranjem troškova stanovanja te mjesečnom naknadom za ugrožene kupce energenata. Vlada dodatno donosi polugodišnje interventne pakete za ograničavanje cijena energenata i energetske vaučere za ranjive skupine, što osigurava kratkoročnu stabilizaciju troškova.

Na razini Međimurske i Varaždinske županije prevladavaju jednokratne novčane pomoći, subvencije troškova stanovanja te manji natječaji za OIE i projektnu dokumentaciju. Lokalni instrumenti imaju ograničen financijski opseg, ali važno nadopunjuju nacionalne programe, osobito u pružanju podrške administrativno i financijski najranjivijim kućanstvima.

Procjena potrebnih ulaganja u energetske obnove ugroženih kućanstava na projektnom području do 2030. godine

Procjena financijskih potreba za smanjenje energetske siromaštva u Međimurskoj i Varaždinskoj županiji temelji se na procijenjenim stopama energetske siromaštva (Međimurska županija: 12 %, Varaždinska županija: približno 10 %) te na cilju smanjenja energetske siromaštva za jednu trećinu do 2030. godine. Analiza polazi od pretpostavke prosječne vrijednosti cjelovite energetske obnove u iznosu od 35.000 EUR po kućanstvu. Financijska konstrukcija temelji se na postojećim hrvatskim mehanizmima potpore, koji omogućuju približno 60-postotno subvencioniranje prihvatljivih troškova energetske obnove kućanstava.

Na temelju procjena, u Međimurskoj županiji ima približno 4.000 energetski siromašnih kućanstava, a u Varaždinskoj županiji približno 6.800, što ukupno iznosi oko 10.800 kućanstava. Smanjenje energetske siromaštva za jednu trećinu znači provedbu mjera u približno 3.600 kućanstava do 2030. godine.

Ukupna investicijska potreba za postizanje tog cilja iznosi približno 126 milijuna EUR. Uzimajući u obzir predviđenu strukturu financiranja, ukupno javno ulaganje iznosi oko 75,6 milijuna EUR, a privatno ulaganje kućanstava oko 50,4 milijuna EUR.

Ako će se mjere provoditi u razdoblju od 2025. do 2030. godine, to podrazumijeva prosječnu godišnju potrebu u iznosu od oko 25,2 milijuna EUR ukupnih investicija, od čega je oko 15,1 milijuna EUR javnih sredstava.

Rezultati analize ukazuju na to da će za učinkovito smanjenje energetske siromaštva biti potrebno osigurati kontinuiranu i financijski dostatnu podršku za provedbu energetskih obnova kućanstava. Postojeći programi i raspoloživa sredstva sami po sebi neće biti dovoljni za postizanje zacrtanog opsega mjera, stoga će biti potrebni dodatni financijski mehanizmi i usmjerene sheme potpore. Postizanje cilja smanjenja energetske siromaštva za jednu trećinu do 2030. godine je realno, ali samo uz osiguranje stabilnog javnog financiranja u iznosu od približno 15 milijuna EUR godišnje za promatrano područje.

Procjena financijskih potreba temelji se na udjelima energetske siromašnih kućanstava utvrđenima u sklopu projekta I-PRODER (Podravlje: 7,89 %, Pomurje: 9,55 %) te na cilju smanjenja energetske siromaštva za jednu trećinu do 2030. godine. Analiza polazi od pretpostavke prosječne vrijednosti cjelovite energetske obnove u iznosu od 30.000 EUR po kućanstvu. Financijska struktura uzima u obzir dva tipa potpore: polovica ciljanih kućanstava ima pravo na subvenciju u iznosu od 18.000 EUR, a preostala polovica na 30 % bespovratnih sredstava (9.000 EUR), sukladno postojećim mehanizmima Eko fonda.

Na temelju približno 100.000 kućanstava u Podravlju i 60.000 u Pomurju, procijenjeno je 7.890 energetske siromašnih kućanstava u Podravlju te 5.730 u Pomurju, ukupno 13.620. Smanjenje za trećinu podrazumijeva sanaciju 4.540 kućanstava do 2030. godine (2.630 u Podravlju i 1.910 u Pomurju). Ukupna investicijska potreba za postizanje tog cilja iznosi 136,2 milijuna EUR.

Uzimajući u obzir predviđenu strukturu subvencija, ukupno javno ulaganje iznosi 61,3 milijuna EUR, a privatna ulaganja kućanstava 74,9 milijuna EUR. Ako će se mjere provoditi u petogodišnjem razdoblju (2025.–2030.), to podrazumijeva prosječnu godišnju potrebu od oko 27,2 milijuna EUR ukupnih investicija, od čega je oko 12,3 milijuna EUR javnih sredstava.

Analiza pokazuje da je za postizanje cilja potrebno stabilno i namjensko financiranje koje premašuje proporcionalni udio postojećih nacionalnih sredstava. Bez dodatnih izvora (npr. Socijalni fond za klimatsku politiku, kohezijska sredstva ili ciljano regionalno financiranje), tempo obnova bit će prespor za postizanje zacrtanog cilja. Cilj smanjenja energetske siromaštva za jednu trećinu do 2030. godine financijski je ostvariv, ali zahtijeva sustavnu i predvidljivu godišnju razinu javnih sredstava u iznosu od približno 12 milijuna EUR za promatrano područje.

Na razini cjelokupnog projektnog područja, koje uključuje Podravlje, Pomurje, Međimursku županiju i Varaždinsku županiju, procjenjuje se da postoji približno 24.400 energetske siromašnih kućanstava. Uz pretpostavku smanjenja energetske siromaštva za jednu trećinu do 2030. godine, to podrazumijeva provedbu mjera u najmanje 8.100 kućanstava. Ukupna investicijska potreba za postizanje tog cilja iznosi približno 262,2 milijuna EUR, od čega je oko 136,9 milijuna EUR javnih sredstava i približno 125,3 milijuna EUR privatnih uloga kućanstava. Ako će se mjere provoditi u razdoblju od 2025. do 2030. godine, to znači prosječnu godišnju potrebu u iznosu od oko 52,4 milijuna EUR ukupnih investicija, od čega je oko 27,4 milijuna EUR javnih sredstava godišnje.

6. Očekivani izazovi i učinci

Ovaj dokument predstavlja važan korak prema smanjenju socijalnih i energetske nejednakosti te ubrzanju pravedne energetske tranzicije na prekograničnom području Slovenije i Hrvatske. Unatoč definiranim ciljevima i mjerama, potrebno je uzeti u obzir i niz strukturnih, institucionalnih te financijskih izazova koji mogu utjecati na učinkovitost provedbe ovog plana.

Očekivani izazovi i učinci razmatraju se kao dva međusobno povezana aspekta. Izazovi predstavljaju ograničenja i rizike koji se javljaju pri provedbi mjera. S druge strane, učinci predstavljaju očekivane društvene, energetske i razvojne koristi koje donosi sustavna provedba akcijskog plana.

Ključni izazovi:

Neujednačena metodologija identifikacije energetske siromaštva

Jedan od ključnih izazova je razlika u metodologiji prepoznavanja energetske siromašnih kućanstava između dviju država. Obje države prepoznaju pojavu energetske siromaštva, ali koriste različite pokazatelje, socijalne kriterije i izvore podataka. Takva rascjepkanost otežava usporedivost podataka, planiranje ciljano usmjerenih mjera te praćenje napretka na prekograničnom području.

Uspostava zajedničke metodologije stoga će zahtijevati usklađivanje između energetske, socijalne i drugih nadležnih institucija te razvoj mehanizama za usklađeno prikupljanje i obradu podataka.

Izazovi koordinacije među institucijama

Energetske siromaštvo proteže se na više područja – od energetike, socijalne i stambene politike, do područja regionalnog razvoja. U praksi su odgovornosti podijeljene između različitih institucija, što može dovesti do rascjepkanosti mjera i ograničene koordinacije.

Na lokalnoj razini dodatni izazov predstavljaju razlike u institucionalnim i kadrovskim kapacitetima općina, gradova i agencija. Manje općine često nemaju dovoljno stručnih kapaciteta za pripremu projekata energetske obnove te za provedbu složenih programa potpore ranjivim kućanstvima.

Financijska ograničenja i dostupnost sredstava

Unatoč brojnim izvorima financiranja, pristup sredstvima za ranjiva kućanstva često ostaje ograničen, prvenstveno zbog administrativnih zahtjeva, složenih postupaka prijave te potrebe za vlastitim početnim učešćem.

Energetske siromašna kućanstva osobito često nemaju financijske ni administrativne mogućnosti za pripremu projektne dokumentacije, što smanjuje njihov stvarni pristup programima energetske obnove.

Tehnička ograničenja zgrada

Velik dio zgrada na prekograničnom području starije je gradnje i energetski je neučinkovit. Obnove često zahtijevaju cjelovite konstrukcijske zahvate koji mogu biti i tehnički zahtjevni i financijski opterećujući. Osim toga, mnoga se kućanstva nalaze u zgradama sa suvlasničkim odnosima (višestambene zgrade) ili u objektima koji su u izrazito lošem stanju, što dodatno otežava provedbu obnova.

Svijest i uključivanje ranjivih skupina

Unatoč postojanju programa potpore, mnoga ranjiva kućanstva nisu dovoljno informirana o mogućnostima pomoći ili zbog specifičnih socijalnih okolnosti ne sudjeluju aktivno u programima energetske obnove. Stoga je važan izazov i uspostava učinkovitog sustava podizanja svijesti, savjetovanja te terenskog rada.

Očekivani učinci

Unatoč svim izazovima, sustavna provedba mjera može donijeti pozitivne učinke na socijalnom, energetskom, gospodarskom i okolišnom području.

Smanjenje energetske siromaštva

Najvažniji očekivani učinak je postupno smanjenje udjela kućanstava koja su izložena energetskom siromaštvu. Kombinacija strukturnih mjera (energetska obnova zgrada, korištenje obnovljivih izvora energije) i socijalnih mehanizama potpore omogućit će trajno smanjenje energetske izdataka kućanstava u odnosu na njihove prihode.

Time se poboljšava financijska stabilnost kućanstava i smanjuje rizik od socijalne isključenosti.

Poboljšanje uvjeta stanovanja i zdravlja stanovnika

Energetska obnova zgrada i poboljšanje sustava grijanja izravno utječu na kvalitetu stanovanja. Toplinska ugodnost, bolja kvaliteta zraka u zatvorenom prostoru te uklanjanje vlage i plijesni značajno pridonose poboljšanju zdravlja stanovnika.

Ovaj je učinak posebno važan kod starijih osoba, djece i drugih ranjivih skupina koje su izložnije zdravstvenim rizicima zbog neadekvatnih uvjeta stanovanja.

Gospodarski i razvojni učinci

Provedba programa energetske obnove može pozitivno utjecati i na lokalno gospodarstvo. Povećana potražnja za građevinskim uslugama, energetskim pregledima, savjetovanjem i tehničkim rješenjima potiče razvoj lokalnih poduzeća i otvara nova radna mjesta.

Dodatno, razvoj energetske usluga, savjetodavnih centara i programa osposobljavanja može ojačati stručne kapacitete regija.

Iačanje prekogranične suradnje

Akcijski plan potiče i institucionalnu suradnju između Slovenije i Hrvatske na području energetike, socijalne politike te regionalnog razvoja. Razmjena podataka, metodologija i primjera

dobre prakse može poboljšati učinkovitost mjera te povećati sposobnost regija za povlačenje europskih sredstava.

Uspostava zajedničkih potpornih struktura, kao što su prekogranični savjetodavni centri ili programi energetske pregleda, može dugoročno pridonijeti usklađenijem pristupu smanjenju energetske siromaštva.

1. Uvod

Energetska revščina je v zadnjih desetletjih postala ena ključnih družbenih, ekonomskih in razvojnih tem tako na ravni Evropske unije kot tudi v njenih državah članicah. Gre za pojav, ki presega zgolj vprašanje dostopa do energije, vpliva na zdravje, bivalne pogoje, socialno vključenost ter enakost med prebivalci. Prepoznan je kot pomemben element pravičnega energetskega prehoda. Naraščanje cen energentov, nizka energetska učinkovitost stavb, visoki stroški ogrevanja in hlajenja ter nizki dohodki številnih gospodinjstev so prispevali k temu, da se energetska revščina pojavlja intenzivneje kot kadarkoli prej. Analiza energetske revščine tako zahteva celovit pristop, ki vključuje razumevanje evropskega, nacionalnega in regionalnega konteksta.

Na ravni Evropske unije enotna definicija energetske revščine še ni vzpostavljena, kar odraža raznolikost energetskih sistemov, socialnih politik ter gospodarskih pogojev v državah članicah. Kljub temu EU preko zakonodaje in strateških dokumentov, med drugim Direktive (EU) 2023/1791 o energetske učinkovitosti poudarja, da je obravnava energetske revščine ključen del širše energetske politike ter osrednji element pravičnega zelenega prehoda. EU države članice poziva k oblikovanju lastnih definicij ter vzpostavitvi kazalnikov, ki omogočajo prepoznavanje ranljivih skupin in učinkovito ciljanje ukrepov.

Pomembno vlogo na ravni EU ima Svetovalno središče za energetske revščine (EPAH), ki podpira lokalne skupnosti in deležnike pri izvajanju poglobljenih analiz ter oblikovanj učinkovitih strategij za oblikovanje energetske revščine. Kljub pomanjkanju enotnih kazalnikov so evropski trendi jasni: leta 2022 si po podatkih Eurostata kar 41 milijonov prebivalcev EU ni moglo privoščiti ustrezno ogrevanega doma. Ti podatki ne kažejo zgolj statistične slike, temveč opozarjajo na strukturni problem, ki zahteva koordinirane odzive.

Slovenija in Hrvaška sta oblikovali svoje nacionalne definicije in pravne okvire. V Sloveniji se energetska revščina najpogosteje prepoznava pri gospodinjstvih, ki za energijo porabijo zelo velik delež prihodkov, živijo v energetske neučinkovitih stavbah ter si ne morejo zagotoviti ustrezno toplega doma oz. gospodinjstva. Slovenski zakonodajni okvir temelji na Energetskem zakonu (EZ-1), Pravilniku o učinkoviti rabi energije v stavbah (PURES) ter vrsti strateških dokumentov, ki se osredotočajo na energetske učinkovitost in socialno podporo ranljivim skupinam.

Na Hrvaškem je bila definicija energetske revščine formalno uvedena leta 2025 z dopolnitvijo Zakona o energetske učinkovitosti, skladno z evropsko direktivo. Država je vzpostavila programe energetske prenove večstanovanjskih in družinskih hiš ter poseben program boja proti energetske revščini, ki ranljivim gospodinjstvom omogoča tudi 100-odstotno financiranje energetske prenove.

Čezmejno območje med Slovenijo in Hrvaško – Podravje, Pomurje, Medžimurska županija in Varaždinska županija – se sooča s podobnimi strukturnimi izzivi: nizkimi dohodki prebivalstva, starim in energetske neučinkovitim stavbnim fondom ter omejenimi možnostmi za vlaganja v energetske prenove. Skupna značilnost vseh štirih regij je preplet energetskih, socialnih in ekonomskih dejavnikov, ki poglobljajo energetske revščine in zahtevajo usklajene ter podatkovno podprte rešitve.

Ker nacionalne definicije izhajajo iz različnih pravnih in metodoloških okvirov, je bilo za doseganje ciljev projekta I-PRODER in učinkovito naslavljanje energetske revščine nujno oblikovati skupno definicijo energetske revščine za programsko območje Slovenije in Hrvaške. Skupna definicija predstavlja osnovo za primerljivo analizo stanja, identifikacijo ranljivih skupin ter ciljno načrtovanje ukrepov na obeh straneh meje.

Podlaga za njeno oblikovanje so bile:

- analize statističnih podatkov na ravni občin v regijah Podravje, Pomurje, Medžimurje in Varaždinska županija,
- rezultati izvedenih energetske pregledov stanovanjskih objektov na hrvaški strani,
- terensko delo in neposredni vpogledi v stanje stavbnega fonda.

Analize so pokazale, da energetska revščina na obravnavanem območju ni zgolj posledica nizkih dohodkov, temveč tudi izrazito slabega tehničnega in konstrukcijskega stanja stavb. Zato skupna definicija poleg dohodkovnih in stroškovnih vidikov vključuje tudi merljive kazalnike kakovosti stavb.

Na tej podlagi je bila oblikovana naslednja skupna definicija energetske revščine za čezmejno območje:

Energetska revščina označuje položaj, v katerem gospodinjstvo nima zagotovljenega dostopa do cenovno dostopnih, ustreznih in zanesljivih virov energije, ki omogočajo zagotavljanje minimalnega standarda bivalnega udobja.

Za njeno identifikacijo se uporabljajo naslednji kazalniki:

1. **Nizek dohodek.** Dohodek gospodinjstva je pod pragom tveganja revščine oziroma je gospodinjstvo upravičeno do pomoči iz socialnovarstvenih programov.
2. **Visoki stroški za energente.** Stroški za električno energijo, ogrevanje in druge energente predstavljajo pomemben delež dohodka (praviloma več kot 10 % ob predpostavki zagotavljanja optimalnega bivalnega udobja – 21 °C).
3. **Zastarela in energetska neučinkovita stanovanjska enota.** Gospodinjstvo prebiva v stavbi z nizko energijsko učinkovitostjo (energetski razred E ali nižje).
4. **Konstrukcijske pomanjkljivosti stavbe ali stanovanja.** Prisotne so tehnične napake, ki bistveno znižujejo kakovost bivanja, kot so zamakanje strehe, izrazita kapilarna vlaga, dotrajani okenski okvirji ali druge poškodbe konstrukcijskih elementov.

Takšna definicija presega zgolj dohodkovni pristop in omogoča večdimenzionalno obravnavo energetske revščine, ki združuje socialne, ekonomske in tehnične vidike. Hkrati predstavlja operativno podlago za nadaljnjo analizo, določanje prioritarnih ciljnih skupin ter oblikovanje usmerjenih ukrepov v okviru čezmejnega akcijskega načrta.

Izdelava Akcijskega načrta za obravnavo energetske revščine v čezmejnem območju je nujna iz več razlogov. Podatki kažejo na velike regionalne razlike med Slovenijo in Hrvaško ter med posameznimi regijami znotraj obeh držav, zato univerzalni ukrepi ne morejo biti enako učinkoviti povsod. Potrebni so lokalno prilagojeni pristopi, ki upoštevajo specifične socialne in infrastrukturne pogoje.

Energetska revščina ni zgolj energetski, temveč tudi socialni in zdravstveni problem. Gospodinjstva v hladnih, vlažnih in neprimernih domovih, so bolj izpostavljena boleznim, socialni izključenosti, finančni nestabilnosti ter negotovosti. Načrt omogoča sistematično prepoznavanje ranljivih skupin in razvoj ukrepov, ki bodo dolgoročno izboljšali njihove življenjske pogoje.

Akcijski načrt predstavlja priložnost za krepitev čezmejnega sodelovanja. Slovenija in Hrvaška se soočata s podobnimi izzivi, zato je skupno načrtovanje logičen korak, ki omogoča izmenjavo

dobrih praks, poenotenje metodologij ter učinkovitejšo rabo posredništva EU mehanizmov, kot so EPAH, kohezijski skladi in programi energetske prenove.

Glavne prednosti skupnega načrtovanja so:

- boljša prepoznavnost energetske težave na ravni posameznih regij,
- usklajeno čezmejno ukrepanje, ki krepi učinkovitost programov,
- ciljno usmerjene rešitve za ranljive skupine, ki zmanjšujejo socialne razlike,
- spodbuda k energetske prenovi stavb, kar vodi v nižje stroške energije in višjo kakovost bivanja
- spodbujanje dolgoročne vzdržnosti energetske in socialnih politik s skupnim spremljanjem in vrednotenjem rezultatov.

2. Pravna izhodišča

2.1 Evropska unija

Evropska unija je v zadnjem desetletju energetske revščine postopno premaknila iz obrobne socialnega vprašanja v osrednji element pravičnega zelenega prehoda. Direktivi o notranjem trgu električne energije in zemeljskega plina sta uvedli pojem ranljivega odjemalca ter državam članicam naložili obveznost zaščitnih ukrepov, vključno z omejitvijo odklopov. Paket »Čista energija za vse Evropejce« je dodatno zahteval oceno števila energetske revnih gospodinjstev, medtem ko prenovljena Direktiva (EU) 2023/1791 o energetske učinkovitosti (EED) in Direktiva o energetske učinkovitosti stavb (EPBD) energetske prenove postavljata v središče zmanjševanja energetske revščine.

Vzpostavitev Socialnega sklada za podnebje predstavlja pomemben premik od zgolj regulatornih obveznosti k sistemskemu financiranju socialno pravičnega prehoda. Države članice morajo pripraviti Socialne načrte za podnebje, ki bodo usklajeni z nacionalnimi energetske in podnebnimi načrti ter usmerjeni v zaščito ranljivih gospodinjstev pred učinki širjenja sistema trgovanja z emisijami.

Kljub temu evropski okvir ostaja normativno močan, operativno pa razpršen. EU postavlja obveznosti in zagotavlja finančne mehanizme, vendar izvedbo v celoti prepušča državam članicam. Enotne metodologije za identifikacijo energetske revščine ni, prav tako ni obveznega minimalnega standarda za ciljanje ukrepov. Posledično nastajajo pomembne razlike med državami v definiranju, merjenju in obravnavi problema.

Za čezmejno območje to pomeni, da evropski okvir omogoča financiranje in legitimnost ukrepanja, ne zagotavlja pa usklajenosti pristopov med državami. Skupen pristop Slovenije in Hrvaške postaja ključen za učinkovito prepoznavanje ranljivih gospodinjstev, načrtovanje ciljno usmerjenih ukrepov ter spremljanje rezultatov čezmejnih pobud.

2.2 Republika Slovenija

Slovenija je energetske revščine normativno razmeroma jasno umestila v zakonodajo. Energetske zakon (EZ-2), Zakon o oskrbi z električno energijo ter podzakonski akti določajo merila za opredelitev energetske revnih gospodinjstev in nalagajo državi obveznost spremljanja ter priprave ukrepov. Nacionalni energetske in podnebni načrt (NEPN), Dolgoročna strategija energetske prenove stavb do leta 2050 ter Akcijske načrt za zmanjšanje energetske revščine oblikujejo strateški okvir, ki povezuje energetske učinkovitost, socialno politiko in podnebne cilje.

V sistemskem smislu je slovenski okvir razmeroma konsolidiran. Vrzal pa nastaja predvsem pri izvedbeni ravni. Regionalni razvojni programi in lokalni energetske koncepti energetske revščine praviloma obravnavajo posredno, kot del širših razvojnih ali energetske ciljev. Pokritost z operativnimi dokumenti (zlasti SECAP) ni enakomerna, kar pomeni, da dejanska implementacija ukrepov močno variira med občinami. Povezava med socialnimi službami in energetske programi ostaja omejena, kar zmanjšuje učinkovitost ciljanih intervencij.

Slovenija torej razpolaga z normativno podlago, vendar se sooča z izzivom horizontalne in vertikalne koordinacije ter doseganja najbolj ranljivih gospodinjstev.

2.3 Republika Hrvaška

Hrvaški okvir temelji predvsem na zakonodaji s področja energetike, kjer je kategorija ranljivega odjemalca vključena v Zakon o energetske učinkovitosti (NN 155/25) in Zakon o trgu električne energije (NN 11/21, 83/23, 17/25). Zakon o energetske učinkovitosti ter Pravilnik o sestavi obveze energetske učinkovitosti (NN 41/19) vključujeta zmanjševanje energetskega pomanjkanja kot enega od ciljev.

Strateški dokumenti – Strategija energetskega razvoja RH do 2030, Celostni nacionalni energetski in podnebni načrt, Dolgoročna strategija obnove stavbnega fonda ter Nacionalni načrt za okrevanje in odpornost – predvidevajo ukrepe energetske prenovе, podporo ranljivim skupinam ter razvoj posebnih programov za energetske revne gospodinjstva. Posebni programi prenovе družinskih hiš, večstanovanjskih stavb in objektov na območjih posebne državne skrbi vključujejo tudi 100-odstotno sofinanciranje za ranljive skupine.

Kljub temu hrvaški sistem ostaja fragmentiran. Ukrepi so razporejeni med več sektorskih dokumentov in programov, brez enotnega koordinacijskega mehanizma. Socialna zakonodaja energetske revščine ne obravnava neposredno, temveč jo posredno umešča v širši okvir revščine. To zmanjšuje jasnost ciljne skupine ter otežuje sistematično spremljanje učinkov ukrepov.

Hrvaška torej razpolaga z razvitimi programskimi instrumenti, vendar manjka enotna operativna metodologija ter integracija socialnih in energetske podatkov.

2.4 Regionalna raven (Slovenija in Hrvaška)

Na regionalni ravni se energetska revščina praviloma pojavlja kot prečni razvojni izziv, ne kot samostojna politika. Regionalni razvojni programi, socialni načrti, trajnostni energetske podnebni akcijski načrti (SECAP) ali lokalni energetske koncepti (LEK) vključujejo ukrepe energetske prenovе, spodbujanje obnovljivih virov energije ter podporo ranljivim skupinam, vendar je njihova implementacija odvisna od institucionalnih zmogljivosti posameznih občin.

V Pomurju in Podravju je energetska revščina prepoznana kot nadpovprečno tveganje, vendar operativni instrumenti niso enakomerno razviti. Podobno v Medžimurski in Varaždinski županiji obstajajo strateški dokumenti ter akcijski načrti energetske učinkovitosti, vendar odločitev o konkretnih mehanizmih podpore ostaja na ravni mest in občin, kar vodi do neenotnega pristopa.

Ključna vrzel na regionalni ravni je odsotnost usklajenega čezmejnega mehanizma identifikacije, spremljanja in izvajanja ukrepov. Politike obstajajo, vendar niso medsebojno povezane.

Ključne ugotovitve

Analiza pravnega in političnega okvira kaže, da normativna podlaga za ukrepanje obstaja na vseh ravneh upravljanja. Evropska zakonodaja določa obveznosti in zagotavlja finančne vire, nacionalni okvirji v Sloveniji in na Hrvaškem vključujejo energetske revščine v zakonodajo in strateške dokumente, regionalne ravni pa jo prepoznavajo kot razvojni izziv.

Vrzel nastaja predvsem na treh ravneh:

- v neenotni metodologiji identifikacije energetske revnih gospodinjstev med državama;
- v omejeni integraciji socialnih in energetske politik;

- v razdrobljenosti izvajanja na lokalni ravni.

Naloga čezmejnega akcijskega načrta je zapolniti operativno praznino: vzpostaviti skupno metodologijo, zagotoviti usklajeno spremljanje kazalnikov ter povezati socialne in energetske instrumente v enoten izvedbeni okvir. Brez takšne integracije bodo obstoječi normativni in finančni instrumenti ostali delno izkoriščeni, učinki pa razpršeni.

3. Cilji do leta 2030

Energetska revščina na čezmejnem območju Podravja, Pomurja, Medžimurske in Varaždinske županije predstavlja strukturni razvojni problem, ki presega posamezne socialne ali energetske politike. Analize kažejo, da energetska revščina na slovenski strani presega nacionalno povprečje, na hrvaški strani pa je posebej izrazita energetska neučinkovitost stavb ter visok delež zastarelih ogrevalnih sistemov in zamud pri plačilih energentov.

Kljub obstoju nacionalnih zakonodajnih in programskih mehanizmov ostajajo ključne vrzeli: neenotna metodologija identifikacije, razdrobljenost izvajanja na lokalni ravni, omejena integracija socialnih in energetskih politik ter odsotnost trajnega čezmejnega koordinacijskega mehanizma. Cilji do leta 2030 so zato oblikovani kot neposreden odziv na te sistemske pomanjkljivosti.

Osrednji strateški cilj do leta 2030 je sistematično zmanjšanje deleža energetske revnih in ogroženih gospodinjstev ter zagotovitev dostopa do cenovno dostopnih, zanesljivih in trajnostnih energetskih storitev vsem ranljivim skupinam na programskem območju.

1. Zmanjšanje deleža energetske revnih gospodinjstev za 30 %

Prva ugotovljena vrzel je razkorak med obstoječimi programi in dejanskim dosegom najbolj ranljivih gospodinjstev. Cilj zmanjšati delež energetske revnih gospodinjstev za najmanj tretjino glede na izhodiščno stanje pomeni prehod od parcialnih intervencij k sistemskemu zmanjševanju izpostavljenosti. Ta cilj neposredno sledi evropskim usmeritvam iz Direktive (EU) 2023/1791 in Socialnega sklada za podnebje, ki poudarjata strukturne ukrepe pred začasnimi subvencijami.

Strukturni učinek do leta 2030 mora biti merljiv ne le v številu podprtih gospodinjstev, temveč v trajnem znižanju njihovih energetskih izdatkov glede na dohodek.

2. Izboljšanje energetske učinkovitosti stavbnega fonda

Analiza stanja je pokazala, da je na obravnavanem območju energetska revščina tesno povezana s slabim tehničnim stanjem stavb in zastarelimi sistemi ogrevanja. Druga vrzel torej ni normativna, temveč infrastrukturna.

Cilj izboljšanja energetske učinkovitosti stavbnega fonda pomeni usmeritev v celovite prenovе, odpravo konstrukcijskih pomanjkljivosti ter prehod na učinkovite in nizkoogljične ogrevalne sisteme. Ta cilj vzpostavlja neposredno povezavo z EPBD, nacionalnimi strategijami prenovе stavb ter finančnimi instrumenti EU.

Pričakovani učinek do 2030 ni zgolj zmanjšanje rabe energije, temveč zmanjšanje tveganja ponovne izpostavljenosti energetski revščini. Načrtovani ukrepi morajo dolgoročno gospodinjstvom omogočiti, da ohranijo dostop do cenovno dostopne energije, izboljšajo toplotno udobje domov ter zmanjšajo stroške energije, s čimer se povečuje finančna stabilnost ranljivih gospodinjstev ter zmanjšuje tveganje socialne vključenosti.

3. Krepitev institucionalnega okvira za identifikacijo in spremljanje

Ena ključnih sistemskih vrzeli je neenotnost metodologij in omejena integracija podatkov med energetskimi in socialnimi institucijami. Brez skupne metodologije identifikacije ni mogoče zagotoviti primerljivega spremljanja napredka.

Cilj okreptiti institucionalni okvir pomeni vzpostavitev usklajenega sistema zbiranja, obdelave in izmenjave podatkov ter uporabo skupnih kazalnikov na čezmejnem območju. Ta cilj neposredno odgovarja na fragmentacijo med nacionalnimi sistemi ter omogoča merljivo spremljanje učinkov ukrepov do leta 2030.

4. Vzpostavitev trajnega čezmejnega mehanizma sodelovanja

Evropski pravni okvir predvideva nacionalne odgovornosti, ne zagotavlja pa mehanizmov za čezmejno usklajevanje. Na programskem območju, kjer so strukturne značilnosti podobne, odsotnost koordinacije pomeni podvajanje naporov in neoptimalno rabo sredstev.

Cilj vzpostaviti trajen čezmejni mehanizem sodelovanja pomeni institucionalizacijo izmenjave metodologij, podatkov in dobrih praks ter razvoj skupnih pilotnih ukrepov. S tem se zmanjšuje tveganje sistemske razdrobljenosti in krepi absorpcijska sposobnost regij za koriščenje evropskih sredstev.

5. Integracija energetske, socialne in razvojne politike

Analiza politik je pokazala, da so ukrepi pogosto razdeljeni med energetske, socialne in razvojne sektorje, brez zadostne horizontalne povezave. To vodi v situacijo, kjer socialni transferji ne odpravljajo vzrokov energetske revščine, energetske programe pa ne dosežejo najranljivejših.

Cilj integracije pomeni vključevanje ukrepov za zmanjšanje energetske revščine v regionalne razvojne programe, lokalne energetske koncepte (LEK), trajnostne energetske podnebne akcijske načrte (SECAP) ter socialno varstvene strategije. S tem se energetska revščina obravnava kot razvojno vprašanje, ne zgolj kot socialni korektiv.

Strateška logika do leta 2030

Cilji niso zgolj kvantitativni, temveč sistemski. Usmerjeni so v:

- zmanjšanje izpostavljenosti (prenova stavb),
- izboljšanje institucionalne sposobnosti (identifikacija in spremljanje),
- odpravo fragmentacije (integracija politik),
- ter vzpostavitev trajnega čezmejnega upravljanja.

Takšna strategija omogoča, da do leta 2030 ne pride zgolj do začasnega blaženja posledic, temveč do postopnega zmanjšanja strukturnih vzrokov energetske revščine na čezmejnem območju.

Preglednica 1 povzema glavne strateške cilje za preprečevanje energetske revščine do leta 2030, skupaj s ključnimi kazalniki, nosilci ter viri financiranja.

Tabela 1: Strateški cilji za preprečevanje energetske revščine na čezmejnem območju do leta 2030.

Cilj do 2030	Strateški odziv (tip ukrepa)	Ključni kazalniki	Nosilci	Viri financiranja
Zmanjšanje deleža energetske revnih	Strukturne prenove + ciljno socialni ukrepi	% zmanjšanja deleža energetske revnih; št. prenov; zmanjšanje	Ministrstva (SI, HR), regije, občine, energetske agencije	Socialni sklad za podnebje, Kohezijski sklad,

Cilj do 2030	Strateški odziv (tip ukrepa)	Ključni kazalniki	Nosilci	Viri financiranja
gospodinjstev za $\geq 1/3$		deleža izdatkov za energijo		RRF, nacionalni skladi
Izboljšanje energetske učinkovitosti stavbnega fonda	Celovite preнове, zamenjava ogrevalnih sistemov, OVE	Št. prenovljenih stavb; izboljšanje energetskega razreda; zmanjšanje kWh/m ²	Ministrstva pristojna za energijo/graditev, okoljski skladi, občine	ERDF, Kohezijski sklad, nacionalni programi preнове
Vzpostavitev usklajenega sistema identifikacije in spremljanja	Skupna metodologija + podatkovna integracija	Sprejeta metodologija; letna poročila; % pokritost podatkov	Ministrstva, statistični uradi, regijske agencije	Interreg, EU tehnična pomoč, Socialni sklad za podnebje
Vzpostavitev trajnega čezmejnega mehanizma sodelovanja	Formalizirana koordinacija + skupni projekti	Sporazum o sodelovanju; št. skupnih projektov; skupne prijave	Regije, razvojne in energetske agencije	Interreg SI–HR, nacionalna sredstva
Integracija energetske, socialnih in razvojnih politik	Horizontalna uskladitev dokumentov in protokolov	Št. RRP/LEK/SECAP z integriranimi ukrepi; vzpostavljeni protokoli; usposobljeni strokovnjaki	Regije, CSD, občine, energetske agencije	ESF+, Interreg, Socialni sklad za podnebje

4. Nabor ukrepov za odločevalce

Za doseganje strateških ciljev za čezmejno območje SI-HR je pripravljen nabor ukrepov, ki so razvrščeni v štiri vsebinske sklope – stebre:

S1: Strukturni ukrepi za trajno zmanjšanje energetske revščine

Temeljni poudarek je na odpravi vzrokov energetske revščine. To vključuje celovite energetske prenove stanovanj ranljivih gospodinjstev, izboljšanje toplotnega ovoja stavb, zamenjavo zastarelih ogrevalnih sistemov ter vključevanje obnovljivih virov energije. Minimalni cilj je doseči vsaj 30 % znižanje rabe primarne energije na stavbo.

Dopolnilno se spodbuja samooskrba z energijo (sončne elektrarne, toplotne črpalke, biomasa), s čimer se gospodinjstva dolgoročno zaščitijo pred cenovnimi nihanji energentov. Strateški učinek stebra je trajno zmanjšanje izdatkov za energijo in nižja izpostavljenost cenovnim šokom.

S2: Socialna zaščita in varnost oskrbe

Drugi stebel zagotavlja stabilnost najbolj ranljivim gospodinjstvom. Vključuje preprečevanje odklopov električne energije ter sistem denarnih pomoči, nadomestil in subvencij za stanovanjske stroške. Gre za varovalne mehanizme, ki preprečujejo poglobljanje socialne stiske, vendar so v okviru akcijskega načrta povezani s strukturnimi ukrepi, da ne postanejo trajna nadomestitev investicijskih rešitev.

S3: Krepitev institucionalnih in izvedbenih zmogljivosti

Tretji stebel je usmerjen v krepitev institucionalnih in izvedbenih zmogljivosti, ki so ključne za učinkovito zmanjševanje energetske revščine. Vzpostavlja usklajeno metodologijo za identifikacijo ranljivih gospodinjstev, povezuje energetske in socialne podatke ter krepi sistem energetskega svetovanja na domu. Hkrati razvija tehnične kapacitete lokalnih izvajalcev, da se zagotovi kakovostna in trajna izvedba prenov. Cilj stebra je vzpostaviti strokovno podprt, podatkovno voden in operativno učinkovit sistem, ki omogoča ciljno usmerjanje sredstev ter merljivo zmanjševanje energetske revščine do leta 2030.

S4: Čezmejna podpora in dostopnost storitev

Vzpostavitev čezmejnega podpornega sistema (one-stop-shop) omogoča poenostavljen dostop do svetovanja, pomoči pri prijavih na razpise ter spremljanje učinkov ukrepov. Dopolnjujejo ga programi ozaveščanja in informiranja, ki spodbujajo učinkovito rabo energije in večjo vključenost ranljivih gospodinjstev v programe prenove. Strateški cilj je zmanjšanje administrativnih ovir in povečanje dosega ukrepov.

S1: Strukturni ukrepi za trajno zmanjšanje energetske revščine

Številka ukrepa: S1/1	Nepovratne finančne spodbude za energetske prenove stanovanj energetsko revnih in ranljivih gospodinjstev
-----------------------	--

Opis ukrepa	<p>Ukrep je namenjen zagotavljanju nepovratnih finančnih spodbud za energetske revne gospodinjstva za izvedbo naložb v izboljšanje energetske učinkovitosti zgradb. Upravičenci so gospodinjstva z nizkimi prihodki, ki svoj status dokazujejo z odločbo o upravičenosti do socialne pomoči ter priporočili centrov za socialno delo. Socialni delavci podpirajo ta ukrep, vendar bi ga bilo potrebno nadgraditi in vključiti dohodek na člana gospodinjstva, ker bi se s tem povečal obseg gospodinjstev, predvsem mladim družinam, ki pa socialnih prejemkov ne sprejemajo. Namen ukrepa je izboljšati energetske učinkovitost stavb, zmanjšati porabo energije ter dolgoročno znižati stroške.</p> <p>Upravičeni stroški:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● toplotna izolacija zunanjega ovoja, ● zamenjava stavbnega pohištva, ● prenova ali zamenjava ogrevalnih sistemov, ● vgradnja sistemov za uporabo OVE ● Izboljšanje prezračevalnih ter drugih sistemov z zmanjšanjem rabe energije <p>Ukrep prispeva k trajnemu zmanjšanju porabe energije, izboljšanju bivalnega udobja ter zmanjšanju socialne in energetske neenakosti.</p>
Trajanje ukrepa	Do porabe sredstev.
Ocena in opis učinkov / prihrankov energije	<p>Izvedba ukrepa prispeva k:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● zmanjšanju porabe energije, ● zmanjšanju stroškov energije, ● zmanjšanju emisij toplogrednih plinov ter izboljšanju kakovosti zraka, ● izboljšanju bivalnih pogojev ter zdravju ljudi, ● zmanjšanju tveganja socialne izključenosti energetske revnih gospodinjstev ter zmanjšanju deleža izdatkov za energijo glede na gospodinjstvo
Financiranje	<p><u>Slovenija:</u> EKO Sklad – nepovratne finančne spodbude. Višina spodbude lahko znaša do 100% upravičenih stroškov projekta vlagatelja, odvisno od socialnega statusa upravičenca. Najvišji znesek, ki ga upravičenec lahko dobi je 18.000,00 EUR z DDV, izjemoma z dodatnimi deli 19.800 EUR.</p> <p><u>Hrvaška:</u> Sklad za varstvo okolja in energetske učinkovitost – nepovratne finančne spodbude. Višina sredstev je 25.000.000 EUR. Financiran 100 % delež investicije.</p>

Številka ukrepa: S1/2 (nacionalna)	Prenova stanovanj v smislu povečanja energetske učinkovitosti
---------------------------------------	--

Opis ukrepa	<p>Izboljšanje energetske učinkovitosti z izvedbo energetskih prenov, ki zmanjšujejo rabo energije v stanovanjskih objektih, s čimer se prispeva k trajnemu razvoju in energetski učinkovitosti.</p> <p>Upravičeni stroški:</p> <ul style="list-style-type: none"> • toplotna izolacija zunanje ovoja stavbe (izolacija fasade, strehe, stropov, tal) • zamenjava oken, • vgradnja prezračevanja z vračanjem toplote odpadnega zraka, • izboljšanje sistemov priprave sanitarne vode. <p>Cilj ukrepa je trajno zmanjšati porabo energije ter izboljšati bivalne pogoje gospodinjstev.</p>
Trajanje ukrepa	Do porabe sredstev
Ocena in opis učinkov / prihrankov energije	<ul style="list-style-type: none"> • 30 % znižanje v porabi primarne energije na stavbo. • Zmanjšanje stroškov energije. • Zmanjšanje emisij toplogrednih plinov.
Financiranje	<p>Slovenija: Eko sklad. Do 30 % vrednosti posameznega ukrepa za izolacijo zunanje ovoja ali zamenjavo stavbnega pohištva.</p> <p>Hrvaška: Socialni načrt za podnebno politiko- načrtuje se 100 % financiranje energetske prenove stanovanjskih stavb s socialnimi stanovanji, ki so v lasti lokalne in regionalne samouprave (občine, regije) .</p>

Številka ukrepa: S1/3	Spodbujanje obnovljivih virov energije v družinskih hišah
-----------------------	--

Opis ukrepa	<p>Ukrep spodbuja uporabo obnovljivih virov energije za lastne potrebe.</p> <p>Ukrepi vgradnje sistemov za uporabo obnovljivih virov energije:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kotel na sekance/paleta ali pirolizni kotel na drva za ogrevanje prostorov ali prostorov in sanitarne vode, • toplotna črpalka za ogrevanje sanitarne vode in ogrevanje prostorov ali za ogrevanje sanitarne vode ter ogrevanje in hlajenje prostorov, • sistem sprejemnikov sončne energije,
Trajanje ukrepa	Do porabe sredstev
Ocena in opis učinkov / prihrankov energije	<ul style="list-style-type: none"> • Zmanjšanje porabe fosilnih goriv. • Zmanjšanje emisij toplogrednih plinov. • Dolgoročno znižanje stroškov energije za gospodinjstva.
Financiranje	<p>Slovenija: Eko Sklad. Do 30 % stroškov investicije za vgradnjo solarnega sistema, do 40 % za vgradnjo toplotne črpalke, do 50 % za vgradnjo kotla na lesno biomaso.</p> <p>Hrvaška: Stopnja sofinanciranja 50% oziroma do 80 % upravičenih stroškov na območjih posebne državne skrbi.</p>

Številka ukrepa: S1/4	Sofinanciranje obnovljivih virov energije za samooskrbno proizvodnjo električne energije v gospodinjstvih
-----------------------	--

Opis ukrepa	<p>Ukrep spodbuja postavitve sončne elektrarne za proizvodnjo električne energije za lastne potrebe.</p> <p>Namen ukrepa je zmanjšanje stroškov električne energije ter povečanje deleža obnovljivih virov energije.</p> <p>Upravičenci so lastniki stanovanjskih objektov, ki izpolnjujejo minimalne energetske standarde.</p>
Trajanje ukrepa	Do porabe sredstev.
Ocena in opis učinkov / prihrankov energije	<ul style="list-style-type: none"> • Povečanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih virov. • Zmanjšanje stroškov energije za ranljiva gospodinjstva. • Zmanjšanje emisij CO₂.

Financiranje	<p><u>Hrvaška</u>: Sklad za varstvo okolja in energetska učinkovitost. Stopnja financiranja znaša do 50 % upravičenih stroškov projekta oz. do višine 600,00 eur na 1kW nazivne moči vgrajene fotonapetostne elektrarne .</p> <p><u>Slovenija</u>: Borzen - subvencije za sončne elektrarne za fizične osebe.</p> <ul style="list-style-type: none"> • 675,00 EUR za 1 kW inštalirane nazivne električne moči naprave za samooskrbo z električno energijo z baterijskim hranilnikom električne energije, vendar ne več kot 40 % upravičenih stroškov naložbe, • 250,00 EUR za 1 kW inštalirane nazivne električne moči naprave za samooskrbo z električno energijo brez baterijskega hranilnika električne energije, vendar ne več kot 25 % upravičenih stroškov naložbe, • 725,00 EUR za 1 kW inštalirane nazivne električne moči naprave za skupnostno samooskrbo z električno energijo z baterijskim hranilnikom električne energije, vendar ne več kot 45 % upravičenih stroškov naložbe, • 300,00 EUR za 1 kW inštalirane nazivne električne moči naprave za skupnostno samooskrbo z električno energijo brez baterijskega hranilnika električne energije, vendar ne več kot 30 % upravičenih stroškov naložbe,
--------------	--

Številka ukrepa: S1 / 5	Izvajanje enostavnih ukrepov za povečanje energetske učinkovitosti gospodinjstev
-------------------------	---

Opis ukrepa	<p>Izvajanje enostavnih in hitrih ukrepov (LED razsvetljava, tesnjenje stavbnega pohištva, termostatski ventili, izolacijske folije)</p> <p>Ukrep vključuje identifikacijo ciljnih gospodinjstev v sodelovanju s socialnimi službami ter izvedbo osnovnih energetske pregledov za določitev najučinkovitejših procesov. Ukrepi se izvajajo z minimalnimi administrativnimi zahtevami, da so uporabnikom bolj dostopne.</p>
-------------	--

Trajanje ukrepa	Trajno izvajanje
Ocena in opis učinkov / prihrankov energije	<ul style="list-style-type: none"> • Zmanjšanje porabe električne energije (15-20%) • Zmanjšanje mesečnih stroškov gospodinjstev
Financiranje	<p>Interreg SI-HR</p> <p>Lokalni proračuni</p> <p>Sklad za varstvo okolja in energetska učinkovitost</p>

Številka ukrepa: S1 / 6	Zamenjava energetske neučinkovitih gospodinskih aparatov v ranljivih gospodinjstvih
-------------------------	--

Opis ukrepa	<p>Ukrep se nanaša na subvencionirano zamenjavo starih in energetske neučinkovitih gospodinskih aparatov (hladilnik, bojler, peč, ipd.) z novimi napravami višjega energetskega razreda.</p> <p>Ukrep vključuje identifikacijo energetske revnih gospodinjstev oz. tistih, ki so v tveganju energetske revščine, svetovanje pri izbiri ustreznih naprav ter njihovo pravilno namestitev, kot tudi okoljsko ustrezno odstranjevanje starih aparatov.</p> <p>Aktivnosti zajemajo tudi izobraževanje gospodinjstev o pravilni uporabi in vzdrževanju novih aparatov, da se zagotovijo največji možni prihranki energije in podaljša njihova življenjska doba.</p>
Trajanje ukrepa	2 leti
Ocena in opis učinkov / prihrankov energije	<ul style="list-style-type: none"> • Zmanjšanje porabe električne energije do 50 % na posamezno napravo • Zmanjšanje mesečnih stroškov gospodinjstev • Doprinos k zmanjšanju emisij CO₂ • Spodbujanje energetske učinkovitosti na lokalni ravni

Financiranje	<p>Sklad za varstvo okolja in energetska učinkovitost</p> <p>Lokalni proračuni</p> <p>Proračun županije</p>
--------------	---

Številka ukrepa: S1 / 7	Spodbujanje ustanavljanja in razvoja energetskih skupnosti državljanov na lokalni ravni
Opis ukrepa	<p>Ukrep vključuje svetovanje ter tehnično podporo pri registraciji in organizaciji skupnosti, izobraževanje članov o upravljanju sistema in delitvi proizvedene energije.</p> <p>Poseben poudarek je namenjen vključevanju ranljivih gospodinjstev in socialno ogroženih skupin.</p>
Trajanje ukrepa	5 let
Ocena in opis učinkov / prihrankov energije	<ul style="list-style-type: none"> ● Zmanjšanje stroškov energije za člane skupnosti ● Povečanje energetske neodvisnosti lokalne skupnosti ● Povečanje stabilnosti cen
Financiranje	<p>Interreg SI-HR</p> <p>Lokalni proračuni</p> <p>Sklad za varstvo okolja in energetska učinkovitost</p>

S2: Socialna zaščita in varnost oskrbe

Številka ukrepa: S2/1	Nujna oskrba ranljivih odjemalcev z električno energijo
-----------------------	--

Opis ukrepa	<p>Ukrep zagotavlja zaščito ranljivih odjemalcev pred odklopom električne energije v primerih, ko bi odklop lahko ogrozil zdravje ali življenje oseb v gospodinjstvu. Distributerji morajo ranljive odjemalce pred odklopom obvestiti o možnosti nujne oskrbe</p> <p>Distributerji električne energije v Sloveniji ne smejo ranljivemu odjemalcu odklopiti električne energije, ki jo glede na okoliščine (letni čas, temperaturne razmere, zdravstveno stanje, itd.) nujno potrebna, da ne pride do ogrožanja življenja in zdravja odjemalca ter oseb, ki z njim prebivajo.</p> <p>Na Hrvaškem ni zaščite pred odklopom, vendar obstaja zagotovljena oskrba v kriznih razmerah ter obveznost posvetovanja pred odklopom.</p>
Trajanje ukrepa	Trajno izvajanje
Ocena in opis učinkov / prihrankov energije	<ul style="list-style-type: none"> • Preprečevanje socialne stiske ranljivih odjemalcev. • Zagotavljanje osnovne energetske varnosti.
Financiranje	Stroški nujne oskrbe ranjivega odjemalca so upravičeni stroški operaterja pri katerem je odjemalec

Številka ukrepa: S2/2	Denarne pomoči, socialna nadomestila ter subvencije
-----------------------	--

<p>Opis ukrepa</p>	<p>Ukrep vključuje različne oblike denarne socialne pomoči in subvencij, namenjene gospodinjstvom z nizkimi prihodki, ki zaradi omejenih finančnih sredstev težko pokrivajo osnovne življenjske stroške, vključno s stroški energije in stanovanja.</p> <p>Podpora lahko vključuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • denarno socialno pomoč, • izredno denarno pomoč za plačilo stroškov energije (elektrika, ogrevanje, plin), • subvencije za najemnine, • nadomestila za ranljive odjemalce energije <p>cilj ukrepa je zagotoviti finančno podporo ranljivim gospodinjstvom ter preprečiti poglobljanje energetske revščine ter socialne izključenosti.</p>
<p>Trajanje ukrepa</p>	<p>Trajno izvajanje; Pomoč se dodeljuje za določen čas, glede na okoliščine, ki so podlaga za dodelitev ter za višino pomoči.</p>
<p>Ocena in opis učinkov / prihrankov energije</p>	<p>Izvajanje ukrepa prispeva k:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zmanjšanju tveganja energetske revščine, • izboljšanju socialne varnosti ranljivih gospodinjstev, • preprečevanju socialne izključenosti, • stabilizaciji finančnega položaja gospodinjstev z nizkimi prihodki. <p>Posredno ukrep omogoča tudi večjo dostopnost do programov energetske prenove, saj gospodinjstvom pomaga stabilizirati osnovne življenjske stroške.</p>
<p>Financiranje</p>	<p><u>Slovenija</u>: upravičenci lahko za pomoč zaprosijo na Centrih za socialno delo ali na občinah, v katerih živijo.</p> <p>Višina pomoči je odvisna od prihodkov, premoženjskega stanja ter velikosti gospodinjstva.</p> <p><u>Hrvaška</u>: RH dodeljuje prejemke na podlagi Zakona o socialnem varstvu (Zakon o socialnoj skrbi; NN 18/22, 46/22, 119/22, 71/23, 156/23, 61/25). Osnova za izračun zajamčenega minimalnega nadomestila je v letu 2025 zanašala 160 evrov v letu 2026 znaša 170 evrov. Skupni znesek je odvisen od kategorije upravičenca, vključno s statusom (samski ali član gospodinjstva), delovno zmožnostjo, starostjo in posebnimi okoliščinami, kot je samohranilstvo.</p> <p>Enote lokalne samouprave lahko financirajo tudi del stroškov stanovanja, praviloma najmanj 30 % zajamčenega minimalnega nadomestila.</p>

S3: Krepitev institucionalnih in izvedbenih zmogljivosti

Številka ukrepa: (nacionalna)	S3/1	Brezplačno svetovanje na domu
----------------------------------	------	--------------------------------------

Opis ukrepa	<p>Ukrep vključuje izvajanje brezplačnega energetskega svetovanja na domu za ranljiva gospodinjstva z namenom zmanjšanja rabe energije in znižanja stroškov za energijo. Energetski svetovalci ob obisku ocenijo energetske stanje stavbe, rabo energije ter identificirajo možnosti za izboljšanje energetske učinkovitosti.</p> <p>Gospodinjstvom se predstavijo konkretni ukrepi za zmanjšanje porabe energije, izboljšanje bivalnega udobja ter prehod na učinkovitejše in trajnostne vire energije. Svetovanje vključuje tudi informiranje o razpoložljivih finančnih spodbudah in programih podpore ter pomoč pri pripravi oziroma oddaji vlog za pridobitev sredstev za energetske prenove ali druge ukrepe.</p>
Trajanje ukrepa	Trajno izvajanje
Ocena in opis učinkov / prihrankov energije	<ul style="list-style-type: none"> • Povečanje energetske učinkovitosti gospodinjstev. • Boljši dostop do subvencij ter programov prenove.
Financiranje	<p>Ključni viri financiranja v Sloveniji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eko sklad – po poslovnem načrtu bi naj bilo za svetovalce ENSVET predvidenih do 1 milijon EUR, • Državni proračun – državna strategija učinkovite rabe energije in energetske prenove, • Sredstva iz »prispevka energetske učinkovitosti (Zakon o energiji itd.), • EU projekti (LIFE, Renov-AID, itd.), • Sredstva za energetske revščine <p>Ključni viri financiranja na Hrvaškem:</p> <p>EU skladi in programi (LIFE, programi Interreg, Horizon Europe)</p> <p>Sklad za varstvo okolja in energetske učinkovitost</p> <p>Proračun lokalne ali regionalne samouprave</p> <p>Regionalne energetske in razvojne agencije</p>

Številka ukrepa: S3/2	Program ozaveščanja in usposabljanja
-----------------------	---

Opis ukrepa	<p>Ukrep vključuje izvajanje programov ozaveščanja in usposabljanja za ranljiva gospodinjstva na temo energetske revščine, učinkovite rabe energije in možnosti zmanjševanja stroškov za energijo. Aktivnosti se izvajajo v obliki delavnic, priprave in distribucije informativnih brošur ter objave spletnih vsebin z nasveti za varčevanje z energijo.</p> <p>V izvajanje programov so vključene lokalne energetske agencije, socialne službe, energetske svetovalci ter organizacije za pomoč ranljivim skupinam, kot je Rdeči križ. Sodelovanje teh deležnikov omogoča boljši dostop do ciljnih skupin in učinkovitejšo širjenje informacij.</p> <p>Ukrep se izvaja na lokalni ravni, hkrati pa vključuje tudi čezmejno sodelovanje pri izmenjavi dobrih praks, gradiv in izkušenj na področju zmanjševanja energetske revščine.</p>
Trajanje ukrepa	Odrvisno od programov, ki jih financira
Ocena in opis učinkov / prihrankov energije	<p>Dolgoročni učinek ukrepa je zmanjšanje energetske porabe, do katere pride posledično zaradi sprememb navad gospodinjstev.</p> <p>Kratkoročno bi se gospodinjstva več prijavljala na pomoč, bolj ciljno in učinkovito bi uporabljali energijo</p>
Financiranje	<p>Financiranje ter izvedba:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Interreg ● Nacionalna sredstva – ministrstva, socialni skladi ● Lokalne organizacije (LEA, NVO, zavodi)

Številka ukrepa: S3/3	Standardizacija metodologije energetskih pregledov ranljivih gospodinjstev na čezmejnem območju SI - HR
-----------------------	--

Opis ukrepa	<p>V okviru ukrepa se razvije in uvede enotna metodologija za izvajanje energetskih pregledov, ki bodo omogočala zbiranje primerljivih podatkov na obeh straneh meje.</p> <p>Poenotena in standardizirana metodologija omogoča sistematično oceno energetskega stanja gospodinjstev ter identifikacijo ključnih priložnosti za zmanjšanje rabe</p>
-------------	--

	<p>energije in stroškov za energijo. Zbrani podatki bodo podlaga za pripravo ciljno usmerjenih ukrepov za izboljšanje energetske učinkovitosti in zmanjševanje energetske revščine na čezmejnem območju.</p> <p>Metodologija zajema:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zbiranje osnovnih podatkov o rabi energije, stavbnem ovoju, ogrevalnih sistemih in električnih napravah, • identifikacijo ključnih točk energetskih izgub v gospodinjstvu, • pripravo priporočil za ukrepe energetske učinkovitosti in uporabo obnovljivih virov energije, • uporabo standardiziranih obrazcev ter digitalne baze podatkov za spremljanje rezultatov in analizo zbranih podatkov.
Trajanje ukrepa	Trajno izvajanje
Ocena in opis učinkov / prihrankov energije	<p>Neposredni učinek v roku 2 do 4 let zmanjšanje porabe energije, nižji stroški ter boljša kakovost bivanja.</p> <p>Dolgoročno lahko gospodinjstva lažje dostopajo do subvencij za prenovo ter dolgoročno zmanjšajo energetske revščine.</p>
Financiranje	<p>Financiranje ter izvajanje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Interreg SI-HR • Nacionalna sredstva – ministrstva za energijo in socialo • Občine in mesta ter partnerske agencije (LEA, ENSVET, Rdeči križ) <p>Pilotni projekti so lahko financirani tudi z EU sredstvi (Program LIFE, Horizon).</p>

Številka ukrepa: S3/4	Izvedba izobraževanj lokalnih podjetnikov za energetske sanacije
-----------------------	---

Opis ukrepa	<p>Ukrep vključuje organizacijo izobraževanj za lokalne podjetnike in izvajalce gradbenih ter energetskih storitev z namenom izboljšanja kakovosti izvedbe energetskih prenov, zlasti v gospodinjstvih, ki se soočajo z energetsko revščino.</p> <p>Program usposabljanja je usmerjen v krepitev znanja o prepoznavanju ranljivih gospodinjstev, osnovnih tehničnih smernicah za kakovostno izvedbo energetskih prenov ter pravilni vgradnji energetsko učinkovitih rešitev. Poseben poudarek je namenjen preprečevanju tehničnih napak pri prenovah ter zagotavljanju dolgoročnih prihrankov energije. Izobraževanja prispevajo k izboljšanju strokovnega znanja lokalnih izvajalcev, večji kakovosti energetskih prenov ter učinkovitejšemu izvajanju ukrepov za zmanjševanje energetske revščine.</p>
Trajanje ukrepa	do 2 leti
Ocena in opis učinkov / prihrankov energije	-
Financiranje	<p>Ocenjena vrednost je 100.000 EUR do 150.000 EUR.</p> <p>Financiranje: ERASMUS+, Interreg, lokalne razvojne agencije</p>

Številka ukrepa: S3/5	Vzpostavitev sistema pravočasne identifikacije energetske revščine
-----------------------	---

Opis ukrepa	<p>Vzpostavitev lokalnega sistema za zgodnje odkrivanje gospodinjstev, ki jim grozi energetska revščina. Sistem bi temeljil na povezovanju podatkov od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● centrov za socialno delo, ● distributerjev energije, ● občin, ● energetskih agencij. <p>Cilj je pravočasno prepoznati gospodinjstva z visokimi energetskimi stroški ali zamudami pri plačilih računov ter jih</p>
-------------	--

	vključi v programe energetske prenove, jim ponuditi svetovanja ali socialno podporo.
Trajanje ukrepa	Trajno izvajanje
Ocena in opis učinkov / prihrankov energije	<ul style="list-style-type: none"> • Hitrejše vključevanje ranljivih gospodinjstev v programe pomoči. • Bolj ciljno usmerjena poraba javnih sredstev. • Izbrano spremljanje kazalnikov energetske revščine
Financiranje	Ocenjena vrednost je 100.000 EUR do 200.000 EUR. Interreg ter socialna sredstva

S4: Čezmejna podpora in dostopnost storitev

Številka ukrepa: S4/1	Vzpostavitev čezmejnega podpornega sistema (one-stop -shop)
-----------------------	--

Opis ukrepa	<p>V območju čezmejnega območja vzpostavitev regionalnih svetovalnih točk, tako imenovanih one-stop-shop. Izmenjava znanja ter zmanjšanje administrativnih ovir in večja dostopnost ranljivim skupinam.</p> <p>Zagotavljanje točk:</p> <ul style="list-style-type: none"> • energetske svetovanje, • pomoč pri pripravi dokumentacije za razpise • spremljanje učinkov izvedenih ukrepov <p>Svetovalne točke bi delovale po posameznih občinah – večja dostopnost do energetske svetovalcev.</p>
Trajanje ukrepa	Trajno izvajanje
Ocena in opis učinkov / prihrankov energije	Lažje dostopanje do subvencij za prenovo in s tem zmanjšanje energetske revnih gospodinjstev.
Financiranje	<p>Ocenjena vrednost: 100.000 eur za vzpostavitev centrov ter usposabljanje svetovalcev.</p> <p>Financiranje: v Sloveniji EKO sklad, lokalne občine v obmejnem območju, partnerstvo z LEO, Interreg SI-HR. Možno tudi financiranje EU sredstev (LIFE, Horizon Europe) za pilotne projekte.</p>

5. Potrebna sredstva in financiranje

Energetsko revna gospodinjstva, pogosto nimajo dovolj sredstev za kritje stroškov energije ter za izboljšanje energetske učinkovitosti svojega doma, zato potrebujejo finančno pomoč. Ciljno prilagojene subvencije in krediti so ključni za izboljšanje stanja energetske revščine. Možnosti financiranja, ki se neposredno navezujejo na energetske revščine je zelo malo, čeprav je to vedno bolj pereč problem. Energetska revščina je kompleksen ekonomsko socialni problem, ki zahteva integriran pristop na ravni socialne in stanovanjske politike, energetike ter regionalnega razvoja.

Dostop do financiranja je zelo pomemben in temelji na več nivojskem modelu, ki združuje tako evropske, nacionalne, regionalne in lokalne vire. S kombinacijo virov financiranja lahko izboljšamo stanje energetske revščine ter zagotavljamo dolgoročno trajnost izvajanja ukrepov. Pomembno je, da so mehanizmi financiranja lahko dostopni, s poenostavljenimi postopki prijave ter minimalnimi administrativnimi zahtevami.

Ključni mehanizmi financiranja so:

- EU finančni programi (LIFE, Horizon Europe, ESF, ERDF, Interreg),
- Nacionalne in lokalne vladne subvencije ali nepovratna sredstva (npr. EKO Sklad, javni razpisi za energetske obnove),
- Regionalni in lokalni instrumenti socialne podpore
- Inovativni modeli financiranja (zelene obveznice, crowdfunding, revolving skladi).

EU Finančni programi

Financiranje projektov iz evropskih programov predstavljajo temelj za razvoj in implementacijo sistemskih rešitev, služijo tudi kot primeri dobre prakse ter imajo dolgoročni vpliv na zmanjševanje energetske revščine. Tukaj je zelo pomembna EPAH, ki je svetovalno vodilno središče za energetske revščine, ki jo vodi Evropska komisija in predstavlja sodelovalno mrežo deležnikov, usmerjeno k izkoreninjanju energetske revščine ter pospeševanju pravične tranzicije lokalnih oblasti po Evropi. EPAH bo med leti 2025 in 2028 imela svoj fokus podpore pri naslednjih pozivih na:

- skupnostih, ki so najbolj prizadete, z odstranitvijo strukturnih ovir za dostop do energije in reševanjem nujnih izzivov,
- inovativnih lokalnih pobudah, ki podpirajo testiranje in širjenje novih pristopov v boju proti energetske revščini.

Program LIFE (Prehod na čisto energijo) podpira ustanavljanje nacionalnih centrov (pomoč lokalni politiki), kampanj ozaveščanja ter tehnično pomoč ranljivim skupinam. Medtem ko Interreg programi omogočajo financiranje modelov čezmejnega sodelovanja, pilotnih projektov, izmenjavo izkušenj deležnikov na primerih dobrih praks. Interreg Europe razpolaga v programskem obdobju 2021 -2027 s proračunom v višini 394,5 milijona evrov. Program Interreg Podonavje je namenjen spodbujanju transnacionalnega sodelovanja z namenom ustvarjanja pametnejše, bolj zelene in vključujoče Podonavske regije. Proračun programa znaša 215 milijonov evrov.

Program Interreg Central Europe podpira transnacionalno sodelovanje med regijami Srednje Evrope (Avstrija, Hrvaška, Češka, Nemčija, Madžarska, Italija, Poljska, Slovaška in Slovenija). Cilj je financirati projekte, ki krepijo odpornost držav in spodbujajo trajnostni razvoj, vključno s preprečevanjem energetske revščine. Proračun programa v obdobju 2021 - 2027 znaša 224

milijonov evrov iz ESRR. Upravičenci so lokalne in regionalne samouprave, razvojne agencije, nevladne organizacije, izobraževalne in raziskovalne institucije ter mala in srednja podjetja. *Upravičene aktivnosti*, povezane s projekti na temo energetske revščine, vključujejo: povečanje energetske učinkovitosti stavb, uporabo obnovljivih virov energije, vzpostavitev energetskih skupnosti, upravljanje porabe energije ipd.

Program Obzorje (Horizon) je glavni program EU za financiranje raziskav in inovacij, katerega cilj je spodbujati znanstveni napredek, tehnološki razvoj ter odgovarjati na družbene izzive, kot so podnebne spremembe, digitalizacija in energetska tranzicija. Skupni proračun programa znaša nekaj več kot 95 milijard evrov. V kontekstu energetske revščine (*Klustersko področje 5: Podnebje, energija in mobilnost*) se financirajo razvoj digitalnih orodij za identifikacijo energetske revščine, uvedba lokalnih energetskih storitev za pomoč gospodinjstvom, raziskave o posledicah energetske revščine ter druge sorodne aktivnosti.

Program LIFE – Clean Energy Transition (LIFE-CET) financira projekte, ki podpirajo izvajanje energetskih in podnebnih politik EU ter vključujejo tudi posebne razpise za preprečevanje in zmanjševanje energetske revščine. Ti razpisi podpirajo razvoj koordinacijskih struktur, pripravo politik ter ukrepe energetske učinkovitosti in prenove stavb za gospodinjstva v energetske revščini. Letni razpis LIFE-CET ima približno 90 milijonov EUR proračuna (npr. 91,4 mio EUR v razpisu 2025), pri čemer je za posamezne tematske sklope, vključno z energetske revščino, običajno namenjenih približno 6 milijonov EUR, projekti pa lahko prejmejo do približno 1,75 milijona EUR EU sofinanciranja.

ESF+ je ključen za socialne intervencije, podporo ranljivim skupinam in izboljšanje dostopa do osnovnih energetskih storitev. Pomaga pri oblikovanju politik na področju zaposlovanja, socialnih zadev, izobraževanja in veščin ter prispeva k zmanjševanju socialnih in ekonomskih razlik med državami članicami. Skupni proračun za obdobje 2021–2027 znaša 95,8 milijarde evrov. Sredstva ESF+ se dodeljujejo prek javnih razpisov, ki jih objavlja nacionalni organ upravljanja. V Republiki Hrvaški je to Ministrstvo za delo, pokojninski sistem, družino in socialno politiko, medtem ko je v Republiki Sloveniji to Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.

ERASMUS+ podpira izobraževalni, poklicni ter osebnosti razvoj ljudi preko vseživljenjskega učenja. Ravno preko projektov ozaveščanja, izobraževanja ter krepitve ranljivih ljudi lahko prispeva k zmanjšanju energetske revščine. ERASMUS+ podpira projekte, ki spodbujajo socialno vključenost in boj proti energetske revščini z izvedbo izobraževanj o energetske učinkovitosti ter predstavitvijo primerov dobre prakse. Skupni proračun programa za obdobje 2021–2027 znaša 26,2 milijarde evrov.

Program CERV vključuje v okviru ciljev energetske revščine kot relevantno. Financirati je mogoče projekte, ki obravnavajo: družbeno nepravilnost in izključenost, zaščito pravic in izobraževanje ranljivih skupin, spodbujanje enakega dostopa do energetskih virov ter zagovornišтво ukrepov in politik proti energetske revščini. Skupni proračun programa CERV za obdobje 2021–2027 znaša 1,5 milijarde evrov.

Nacionalne in lokalne subvencije ali nepovratna sredstva ter instrumenti socialne podpore

V Sloveniji sta glavna vira financiranja do konca leta 2026 Sklad za podnebne spremembe (okrog 24 milijonov evrov) in Evropski sklad za regionalni razvoj (približno 15 milijonov evrov). Pomemben je tudi EKO Sklad, ki med drugim dodeljuje nepovratna sredstva ter kredite, ki prispevajo k zmanjševanju energetske revščine. V okviru sklada deluje mreža ENSVET, ki ima po Sloveniji svoje pisarne, kje svetovalci svetujejo ljudem ter jim nudijo podporo pri oddaji vlog za pridobitev sredstev.

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti dodeljuje sredstva revnim gospodinjstvom preko centrov za socialno delo. Sredstva, za katera lahko zaprosijo so izredna

denarna socialno pomoč, denarna socialna pomoč ter subvencije za najemnino. Gre za sredstva, ki se dodeljujejo določen čas, glede na okoliščine, ki so podlaga za dodelitev pomoči.

V Republiki Hrvaški se področje energetske revščine naslavlja predvsem prek kombinacije investicijskih in socialnih finančnih instrumentov. Ključno vlogo ima Sklad za varstvo okolja in energetska učinkovitost (FZOEU), ki izvaja programe energetske obnove družinskih hiš in večstanovanjskih stavb ter spodbuja rabo obnovljivih virov energije. Za ranljive skupine so na voljo razpisi z do 100-odstotnim financiranjem celovitih prenov, medtem ko redni programi zagotavljajo 40–80 % sofinanciranje ukrepov energetske učinkovitosti in OVE. Programi prenove večstanovanjskih stavb se financirajo iz državnega proračuna, prihodkov od emisijskih kuponov ter Mehanizma za okrepanje in odpornost, pri čemer se praviloma zahteva najmanj 50-odstotni prihranek energije.

Socialni sistem dopolnjuje investicijske ukrepe z zajamčenim minimalnim nadomestilom, subvencioniranjem stanovanjskih stroškov ter mesečnim nadomestilom za ranljive odjemalce energije. Vlada dodatno sprejema polletne interventne pakete za omejevanje cen energentov in energetske vavčerje za ranljive skupine, kar zagotavlja kratkoročno stabilizacijo stroškov.

Na ravni Medžimurske in Varaždinske županije prevladujejo enkratne denarne pomoči, subvencije stanovanjskih stroškov ter manjši razpisi za OVE in projektno dokumentacijo. Lokalni instrumenti imajo omejen finančni obseg, vendar pomembno dopolnjujejo nacionalne programe, zlasti pri podpori administrativno in finančno najranljivejšim gospodinjstvom.

Ocena potrebnih vlaganj v energetska prenova ogroženih gospodinjstev na projektnem območju do leta 2030.

Ocena finančnih potreb za zmanjševanje energetske revščine v Medžimurski in Varaždinski županiji temelji na ocenjenih stopnjah energetske revščine (Medžimurska županija: 12 %, Varaždinska županija: približno 10 %) ter na cilju zmanjšanja energetske revščine za eno tretjino do leta 2030. Analiza izhaja iz predpostavke povprečne vrednosti celovite energetske prenove v višini 35.000 EUR na gospodinjstvo. Finančna konstrukcija temelji na obstoječih hrvaških mehanizmih podpore, ki omogočajo približno 60-odstotno subvencioniranje upravičenih stroškov energetske prenove gospodinjstev.

Na podlagi ocen je v Medžimurski županiji približno 4.000 energetske revnih gospodinjstev, v Varaždinski županiji pa približno 6.800, skupaj približno 10.800 gospodinjstev. Zmanjšanje energetske revščine za eno tretjino pomeni izvedbo ukrepov pri približno 3.600 gospodinjstvih do leta 2030.

Skupna investicijska potreba za doseg tega cilja znaša približno 126 milijonov EUR. Ob upoštevanju predvidene strukture financiranja skupni javni vložek znaša približno 75,6 milijona EUR, zasebni vložek gospodinjstev pa približno 50,4 milijona EUR.

Če se ukrepi izvajajo v obdobju 2025–2030, to pomeni povprečno letno potrebo v višini približno 25,2 milijona EUR skupnih investicij, od tega približno 15,1 milijona EUR javnih sredstev.

Rezultati analize nakazujejo, da bo za učinkovito zmanjševanje energetske revščine potrebno zagotoviti kontinuirano in finančno zadostno podporo za izvajanje energetskih prenov gospodinjstev. Obstoječi programi in razpoložljiva sredstva sami po sebi ne bodo zadostovali za

doseganje zastavljenega obsega ukrepov, zato bodo potrebni dodatni finančni mehanizmi in usmerjene podporne sheme. Doseganje cilja zmanjšanja energetske revščine za eno tretjino do leta 2030 je realistično, vendar le ob zagotavljanju stabilnega javnega financiranja v višini približno 15 milijonov EUR letno za obravnavano območje.

Ocena finančnih potreb temelji na deležih energetske revnih gospodinjstev, ugotovljenih v okviru projekta I-PRODER (Podravje: 7,89 %, Pomurje: 9,55 %), ter na cilju zmanjšanja energetske revščine za eno tretjino do leta 2030. Analiza izhaja iz predpostavke povprečne vrednosti celovite energetske prenove v višini 30.000 EUR na gospodinjstvo. Finančna struktura upošteva dva tipa podpore: polovica ciljnih gospodinjstev je upravičena do subvencije v višini 18.000 EUR, preostala polovica pa do 30 % nepovratnih sredstev (9.000 EUR), skladno z obstoječimi mehanizmi Eko sklada.

Na podlagi približno 100.000 gospodinjstev v Podravju in 60.000 v Pomurju je bilo ocenjenih 7.890 energetske revnih gospodinjstev v Podravju ter 5.730 v Pomurju, skupaj 13.620. Znižanje za tretjino pomeni sanacijo 4.540 gospodinjstev do leta 2030 (2.630 v Podravju in 1.910 v Pomurju). Skupna investicijska potreba za doseg tega cilja znaša 136,2 milijona EUR.

Ob upoštevanju predvidene strukture subvencij znaša skupni javni vložek 61,3 milijona EUR, zasebni vložek gospodinjstev pa 74,9 milijona EUR. Če se ukrepi izvajajo v petletnem obdobju (2025–2030), to pomeni povprečno letno potrebo približno 27,2 milijona EUR skupnih investicij, od tega približno 12,3 milijona EUR javnih sredstev.

Analiza kaže, da je za doseg cilja potrebno stabilno in namensko financiranje, ki presega proporcionalni delež obstoječih nacionalnih sredstev. Brez dodatnih virov (npr. Socialni sklad za podnebje, kohezijska sredstva ali ciljno regionalno financiranje) bo tempo prenov prepočasen za doseganje zastavljenega cilja. Cilj zmanjšanja energetske revščine za eno tretjino do leta 2030 je finančno izvedljiv, vendar zahteva sistemsko in predvidljivo letno raven javnih sredstev v višini približno 12 milijonov EUR za obravnavano območje.

Na ravni celotnega projektnege območja, ki vključuje Podravje, Pomurje, Medžimursko županijo in Varaždinsko županijo, je ocenjenih približno 24.400 energetske revnih gospodinjstev. Ob predpostavki zmanjšanja energetske revščine za eno tretjino do leta 2030 to pomeni izvedbo ukrepov pri vsaj 8.100 gospodinjstvih. Skupna investicijska potreba za doseg tega cilja znaša približno 262,2 milijona EUR, od tega približno 136,9 milijona EUR javnih sredstev in približno 125,3 milijona EUR zasebnih vložkov gospodinjstev. Če se ukrepi izvajajo v obdobju 2025–2030, to pomeni povprečno letno potrebo v višini približno 52,4 milijona EUR skupnih investicij, od tega približno 27,4 milijona EUR javnih sredstev letno.

6. Pričakovani izzivi in učinki

Dokument predstavlja na čezmejnem območju Slovenije in Hrvaške pomemben korak k zmanjšanju socialnih in energetskih neenakosti ter k pospeševanju pravičnega energetskega prehoda. Kljub opredeljenim ciljem in ukrepom je potrebno upoštevati tudi vrsto strukturnih, institucionalnih ter finančnih izzivov, ki lahko vplivajo na učinkovitost izvajanja načrta.

Pričakovani izzivi in učinki so obravnavani kot dva medsebojno povezana vidika. Izzivi predstavljajo omejitve ter tveganja, ki se pojavijo pri izvajanju ukrepov. Po drugi strani pa predstavljajo učinki pričakovane družbene, energetske in razvojne koristi, ki jih prinese sistematično izvajanje akcijskega načrta.

Ključni izzivi:

Neenotna metodologija identifikacije energetske revščine

Eden ključnih izzivov je razlika v metodologiji prepoznavanja energetske revnih gospodinjstev med državama. Obe državi prepoznavata pojav energetske revščine, vendar uporabljata različne kazalnike, socialne kriteriji ter podatkovne vire. Takšna razdrobljenost otežuje primerljivost podatkov, načrtovanje ciljno usmerjenih ukrepov ter spremljanje napredka na čezmejnem območju.

Vzpostavitev skupne metodologije bo zato zahtevala usklajevanje med energetskimi, socialnimi in pristojnimi institucijami ter razvoj mehanizmov za usklajeno zbiranje in obdelavo podatkov.

Izzivi usklajevanja med institucijami

Energetska revščina sega na več področij od energetike, socialne in stanovanjske politike ter področje regionalnega razvoja. V praksi so odgovornosti razdeljene med različne institucije, kar lahko vodi v razdrobljenost ukrepov in omejeno koordinacijo.

Na lokalni ravni predstavljajo dodatni izziv razlike v institucionalnih in kadrovskega zmogljivostih občin ter agencij. Manjše občine pogosto nimajo zadostnih strokovnih kapacitet za pripravo projektov energetske prenove ter za izvajanje kompleksnih programov podpore ranljivim gospodinjstvom.

Finančne omejitve in dostopnost sredstev

Kljub številnim virom financiranja ostaja dostop do sredstev ranljivim gospodinjstvom pogosto omejen, predvsem zaradi administrativnih zahtev, zapletenih postopkov prijave ter potrebnega lastnega začetnega vložka.

Zlasti energetske revna gospodinjstva pogosto nimajo finančnih ter administrativnih zmožnosti za pripravo projektne dokumentacije, kar zmanjšuje njihov dejanski dostop do programov energetske prenove.

Tehnične omejitve stavb

Velik del stavb na čezmejnem območju je starejših ter energetsko neučinkovitih. Prenove pogosto zahtevajo celovite konstrukcijske posege, ki so lahko tako tehnično zahtevni kot finančno obremenjujoči. Poleg tega se številna gospodinjstva nahajajo v stavbah z več lastniki ali v objektih, ki so v slabem stanju, kar dodatno otežuje izvajanje prenov.

Ozaveščenost in vključevanje ranljivih skupin

Kljub obstoju programov podpore številna ranljiva gospodinjstva niso dovolj informirana o možnostih pomoči ali pa zaradi socialnih okoliščin ne sodelujejo aktivno v programih energetske prenove. Zato je pomemben izziv tudi vzpostavitev učinkovitega sistema ozaveščanja, svetovanja ter terenskega dela.

Pričakovani učinki

Kljub vsem izzivom lahko sistematično izvajanje ukrepov prinese pozitivne učinke na socialnem, energetskem, gospodarskem ter okoljskem področju.

Zmanjšanje energetske revščine

Najpomembnejši pričakovani učinek je postopno zmanjšanje stopnje gospodinjstev, ki so izpostavljena energetske revščini. Kombinacija strukturnih ukrepov (energetska prenova stavb, uporaba obnovljivih virov energije) in socialnih mehanizmov podpore bo omogočila trajno zmanjšanje energetskih izdatkov gospodinjstev glede na njihov dohodek.

S tem se izboljšuje finančna stabilnost gospodinjstev ter zmanjšuje tveganje socialne izključenosti.

Izboljšanje bivalnih pogojev in zdravje prebivalcev

Energetska prenova stavb ter izboljšanje ogrevalnih sistemov neposredno vplivata na kakovost bivanja. Toplotno udobje, boljša kakovost zraka v zaprtih prostorih, odprava vlage ter plesni pomembno prispevajo k izboljšanju zdravja prebivalcev.

Posebej pomemben je ta učinek pri starejših osebah, otrocih in drugih ranljivih skupinah, ki so bolj izpostavljeni zdravstvenim tveganjem zaradi neustreznih bivalnih pogojev.

Gospodarski in razvojni učinki

Izvajanje programov energetske prenove lahko pozitivno vpliva tudi na lokalno gospodarstvo. Povečano povpraševanje po gradbenih storitvah, energetskih pregledih, svetovanju in tehničnih rešitvah spodbuja razvoj lokalnih podjetij ter ustvarja nova delovna mesta.

Dodatno lahko razvoj energetskih storitev, svetovalnih centrov in programov usposabljanja okrepi strokovne kapacitete regij.

Krepitev čezmejnega sodelovanja

Akcijski načrt spodbuja tudi institucionalno sodelovanje med Slovenijo in Hrvaško na področju energetike, socialne politike ter regionalnega razvoja. Izmenjava podatkov, metodologij ter dobrih praks lahko izboljša učinkovitost ukrepov ter poveča sposobnost regij za pridobivanje evropskih sredstev.

Vzpostavitev skupnih podpornih struktur, kot so čezmejni svetovalni centri ali programi energetskih pregledov, lahko dolgoročno prispevajo k bolj usklajenemu pristopu za zmanjšanje energetske revščine.